

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisorile neînscrise nu se
primesc.
Manuscrisele nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiunea
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukas Nachf.,
Nuz. Augenthaler & Emeric Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelt Nachf., Anton Oppelk.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger, Ekstein Bernat, Iulin Le-
opold (VII Erzsébet-körut).
Prețul inserțiilor: o serie
garmond pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tariful și invo-
ială. — RECLAME pe pagina
3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

(Număr de Duminică 22.)

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate ofi-
ciile poștale din intru și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare
târgului înalt Nr. 30, etajul
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un esem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 122.—Anul LXX.

Brașov, Vineri-Sâmbătă 2 (15) Iunie

1907.

In conflict cu toată lumea.

Acum patruzeci de ani, când s'a săvârșit în Ungaria actul încoronării după încheierea pactului, Români ca și celelalte naționalități erau foarte îngrijați din cauza temerei, că sub noua rânduială dualistă libertatea și drepturile lor nu vor afla scutul trebuincios. Temerile după cum s'a dovedit au fost întemeiate. La început se părea că va fi altfel. Legile dela 1868 păreau c'au fost aduse pentru a ușura încâtva și traiul naționalităților. Dar n'a fost așa. Din capul locului cei dela ocârmuire au purtat o politică de rassă. În măsura aceea în care s'a întărit rassa domnitoare, cei dela cârmă au uitat de toate îndatoririle lor. N'au respectat nici legile aduse la 1868 și au lucrat în tot timpul până în ziua de azi nu numai pentru a nimici politicește națiunile nemaghiare, ci și spre a împedea cât mai mult desvoltarea lor culturală națională.

Poate să se mire cineva dacă după patruzeci de ani ai unei astfel de ocârmuiri ne-am ales în privința culturală națională cu legea Apponyi? ear în privința politică am ajuns nu numai să fim lipsiți de ori-ce reprezentanță recunoscută națională, ci chiar și în dieta ungară în care au fost aleși mai mulți dintre fii poporului nostru, să nu fim priviți ca Români cu dreptul de a reprezenta acolo interesele poporului românesc? ba dacă cu toate astea cei-ce sunt în dietă vreau să facă pe naționaliștii și să aibă păreri contrare celor dela putere, să nici nu mai vrea să-i sufere acolo, alungându-i cu forța brutală din dietă, cum s'a întâmplat zilele acestea față cu deputatul român naționalist Vaida?

Toată lumea cultă și nepreocupată, dinăuntru și dinafară, condamnă purtarea brutală a celor cari au introdus dreptul pumnului în dietă, și au isgonit din sala ședințelor pe deputatul Vaida, care, două luni după ce avuse cunoscuta afacere, a venit iar la ședințe ca să-și îplinească datoria sa de deputat. Aceasta însă pare că nu-i atinge de loc pe independenștii lărmuitori din majoritate, pare că, cum a zis! unul, ei au luat în stăpânire pe veci puterea și nu le mai pasă de ce zice lumea. Sunt într'o amețeală și beție de putere, de care nu-și pot da samă și totuși ca mâne vor trebui să se trezească și să vadă că nu sunt numai ei pe acest pământ și că au îndatoriri pe cari nu le pot desprețui multă vreme, fără ca să sufere în urma aceasta. Scandalul ce l'au făcut cu purtarea lor brutală în ședința de Vinerea trecută nu numai c'a provocat cea mai aspră critică a lumii culte în străinătate, dar a ajuns, precum spune o foaie din Viena, și la urechile monarhului, cu toată paza prin care cei dela guvern au căutat să'l ferească până acum de-a auzi ceva despre nedreptățile față cu nemaghiarii.

N'au noroc kossuthiștii, ei alcătuiseră așa lucrurile ca să-și facă cu încetul toate pe voie, ear tot ce nu

le place și nu le convine să amâne cât se poate mai mult. Așa au voit să amâne și să zădărnicească și reforma pentru introducerea votului universal. Cele ce s'au întâmplat în timpul din urmă prea au dat de gol însă planurile lor și cazul ultim cu violarea imunității unui deputat naționalist, când chiar un ministru (Andrassy) îi invinuește că vor să introducă dreptul pumnului în dietă, a dovedit în mod neîndoios, că dieta de astăzi nu este adevărata reprezentanță a poporului și că prin urmare în Ungaria este mai de lipsă votul universal chiar și ca în Austria și ca ori și unde. Incât pentru noi Români și situațiunea noastră nu ne putem face iluzii. Imprejurările sunt și vor fi încă timp îndelungat foarte nefavorabile desvoltării noastre naționale.

Lăsăm ca adversarii noștri să-și facă iluzii din cari curând vor fi scoși și amar deșteptați. Au adus'o până acolo ca Kossuth să fie numit conziliar intim al Majestății Sale, căpătând astfel o titulă ce miroasă tare a *schwarz-gelb*. Dar aici li-s'a înglodat politica, mai departe e cu greu s'o poată duce fără ca să vină în conflict cu domnitorul, cu Austriacii și cu toți. Ce vorbim însă, conflictul n'are să vină ci este aici, se pronunță deja în toate părțile prin încordările și neînțelegerile ce există. Cu monarhul ei înșiși mărturisesc că nu se înțeleg, cu Austriacii și mai puțin, ear cu Croații și cu naționalitățile de mama focului.

Acum însă pare că și mai mult sunt cătrăniți pe socialiști, cari agită masele în orașe contra guvernului și a coaliției și cari pregătesc viitoarea grevă a muncitorilor de la țară. Cum vedem n'au cauză nici cei dela putere să-și facă iluzii și așa se va împlini ceea ce le-a profetit unul din puținii bărbați cari se rușinează azi de faptele lor, că, dacă nu vor căuta să se pună pe picior bun cu naționalitățile și să se împace cu ele cinstit, nu numai că nu vor putea dobândi libertatea și independența deplină, dar vor deveni încă mai mari slugi ale Vienei, decum au fost cei ce au guvernat atâți 'mari de ani cu sistemul liberal răsturnat de cătră coaliție.

Epilog la alegerea de deputat din cercul Lugoșului. Sentința adusă de judecătoria din Lugoș contra părintelui Simeon Blajovan, după ce a fost aprobată de Tabla din Timișoara, este întărită acum și de Curie. Părintele Blajovan e osândit la patru săptămâni temniță, acuzat fiind, că la alegerea de deputat a d-lui Dr. G. Popovici ar fi agitat poporul și ar fi oprit pe alegătorii români-kossuthiști, să voteze pentru candidatul kossuthist. Apărător la Curie a fost deputatul Coriolan Brediceanu.

Proiectul de lege al ministrului Dărănyl referitor la servitorime, după ce a fost primit de dieta ungară cu puține modificări, — ajungând în Casa magnaților a fost viu desbătut. În urma deosebitelor păreri ce există între membrii dietei ungare și a Casei magnaților — scrie »Budapesti Hirlap« — se va naște probabil un conflict, din cauza căruia proiectul acesta probabil nu va deveni lege înaintea secerișului.

Agitația lucrătorilor din Budapesta. Mercuri seara a avut loc o consfătuire a organizației muncitoare în chestia disolvării asociației zidarilor. S'a luat o rezoluție de a se începe o agitație întinsă împotriva guvernului. Se vor face întruniri în toată țara și se va recurge la grevă. Lupta aceasta, care trebuia să aibă loc cândva, spune rezoluția, s'a apropiat și muncitorimea trebuie s'o dea acum ca răspuns la provocarea guvernului.

Revista politică.

Dela jubileul încoronării incoace au început sa se răspândească earăși știri despre o *criză a guvernului ungar*, pe baza căroră Ugron Gabor, cere, într'o foaie de seară, ca guvernul să-și dea acuma demisiunea. „Alkotmány“ întreabă mirat, de ce să-și dea demisiunea guvernul? Pentru pact, zice, încă nu poate fi criză. Pentru chestiunea croată nu poate fi criză, deoarece în chestiunea aceasta toți Ungurii sunt de un gând. Rămâne dar numai chestiunea garanțiilor constituționale. Din cauza aceasta se poate naște mai curând criză. Dar Andrassy a spus după audiența, ce a avut'o în urmă, că sperază, că toate se vor aplană și în chestiunea garanțiilor. De aceea, zice „Alkot.“ nu poate fi vorba deocamdată de criză; dacă totuși se lătesc mereu știri despre criză, aceasta dovedește numai că noi încă tot trebuie să luptăm, cu acele puteri ascunse, cari vor să împiedece cu ori ce preț consolidarea vieții noastre constituționale. — Cu alte cuvinte criză tot este, dar nu s'așteaptă să isbucnească tocmai acuma, dar dacă nu acuma, va isbucni sigur mai târziu!

Joi seara a sosit — precum știm — Maj. Sa la Budapesta pentru a lua parte la *serbările jubilar*. Primirea care i-s'a făcut Maj. Sale de astă-dată a fost cu totul deosebită de primirea din trecut. La gară nu s'a prezentat nici un ministru. În schimb i-s'au făcut însă Maj. Sale mari ovațiuni pe străzile Budapestei de cătră miile de muncitori, cari l'au întâmpinat pe întreg parcursul drumului cu însuflețite strigăte de „Trăiască votul universal“ și „Trăiască regele poporului.“ Deși surprins de această demonstrație neașteptată, Maj. Sa a primit-o cu vădită plăcere, salutând prietinește pe miile de muncitori, cari îi ieșiseră spre întâmpinare îmbrăcați în haine de sârbătoare.

Serbarea jubilară însăși a fost cât se poate de simplă și rece. În biserica Matia din Buda s'a ținut un serviciu dumnezeesc solemn, la care a participat și arhiducele Francisc Ferdinand, moștenitorul tronului, și încă vre-o doi membri ai curții împărătești. După acest serviciu, bătrânul episcop Samassa a rostit o cuvântare, încheiând cu urări de bine la adresa Majestății Sale. După aceasta Maj. Sa a dat mâna episcopului Samassa, i-a mulțumit pentru vorbirea frumoasă, ce-a rostit-o și și-a exprimat bucuria, că își serbează jubileul în aceeași biserică, în care a fost încor-

onat înainte de aceasta cu 40 de ani. Cu alt-cineva n'a mai stat de vorbă nici Maj. Sa și nici arhiducele Francisc Ferdinand. Au urmat apoi câteva recepțiuni. Maj. Sa a primit omagiile casei magnaților ale dietei și ale orașului Budapesta.

In *dieta ungară* este la ordinea zilei proiectul de lege privitor la ordinea (pragmatica) de serviciu și la regularea lefurilor funcționarilor dela căile ferate ungare. Deputații croați au continuat și săptămâna aceasta să combată energic acest proiect, rostind numeroase discursuri în limba croată. La alt loc al foii aducem amănunte, despre desbaterile dietale.

A bătut mult la ochi că *moștenitorul tronului* arhiducele Francisc Ferdinand a sosit numai în ziua jubileului dimineața la Budapesta, și a luat parte numai la misa festivă celebrată în biserica lui Mathia, ear în aceeași zi după amiază la 3 oare a și plecat, reîntorcându-se la Viena. Multe comentarii au făcut foile maghiare la întâmplarea aceasta plângându-se de răceala, ce a dovedit-o moștenitorul tronului față cu „națiunea“. O foaie din Berlin „Taegliche Rundschau“ aduce acum știrea (care zice că s'a lăfit în cercurile independiste) că în oarele câte le-a petrecut arhiducele în Budapesta ar fi vizitat casarma unui regiment de infanterie și ar fi adresat cu această ocazie ofițerilor un discurs în care a zis: „Nu cunosc nici ofițer maghiar, nici ceh, nici german, cunosc numai ofițeri negru-galbeni“. Poate să fi zis vr'odată arhiducele așa ceva, dar e greu a crede că în ziua jubileului a fost și pe la casarmi, având așa de puțin timp la dispoziție.

Și mai mare fu surprinderea politicianilor din coaliție când aflară, că *Majestatea Sa* s'a decis a *pleca din Budapesta* deja a doua zi după jubileu, și că nu va petrece acolo, cum era plănuț la început, o lună de zile. Foile lor s'au plâns că regele pleacă fiind-că nu se simte bine în Budapesta, s'au plâns că nu domnește înțelegera dorită între rege și „națiune“. S'a scris mult despre indispoziția ce a cuprins pe monarch și despre indispoziția cercurilor politice ungurești din cauză că nici unul nu e mulțumit cu mersul lucrurilor și în legătură cu aceasta s'a vorbit și se vorbește mult de criză.

Ziarul ministeriului de externe, „Fremdenblatt“ din Viena, dă știrea că *Majestatea Sa*, înainte de a pleca la Viena, a *cerut ministrului-președinte Wekerle*, să-i comunice *atitudinea ce-o va observa guvernul ungar în chestiunea violării imunității deputatului Vaida*. Majestatea Sa a fost informat despre toate scenele petrecute în ședințele de Vineri și Luni. Majestatea Sa a primit explicările ministrului președinte în tăcere semnificativă. În același timp se comunica

din Viena, că în cancelaria Curții s'a dispus ca îndată ce va sosi din Budapesta știrea despre hotărârea comisiei de imunitate în chestiunea dep. Vaida, să i-se comunice numai decât Majestății Sale.

Tratările pentru încheierea unei *invoiei economice între Austria și Ungaria* s'au continuat săptămâna aceasta în Budapesta. La ședința au luat parte pe lângă miniștrii austriaci și ungari și referenții economici ai ambelor guverne. Eri tratările s'au întrerupt, plecând miniștrii și referenții austriaci spre Viena. Tratările se vor continua însă probabil săptămâna viitoare în Viena. Despre rezultatul tratărilor în conferințele ținute la Budapesta se comunică următoarele: În ce privește convențiunea veterinară și dările de consum s'a ajuns la o apropiere esențială între ambele guverne. În chestiunea tarifelor căilor ferate nu s'a ajuns însă la o înțelegere. În aceste ședințe s'a mai desbătut și textul tratatului vamal și comercial, ce are să se încheie între ambele state.

În România s'au făcut zilele aceste *alegerile pentru cameră și senat*. Resultatul alegerilor a fost favorabil guvernului, și prin urmare guvernul liberal va dispune în viitoarea sesiune parlamentară de o mare majoritate în ambele corpuri legiuitoare. Au fost aleși însă și câțiva fruntași ai opoziției conservatoare. A reușit de asemenea și d-l prof. N. Iorga la Iași (colegiul II de cameră). D-l N. Iorga candidase cu program național-democrat. La alegerile colegiului III de cameră, cari s'au făcut alaltăieri, au fost aleși aproape numai candidații liberali, între cari și ministrul Haret la Argeș.

Parlamentul român este convocat pe ziua de 7 Iunie v. în sesiune extraordinară, care va dura până la sfârșitul lunii.

Din dieta ungară.

În ședința de Mercuri a dietei dep. Vasile Goldiș a interpellat pe ministrul de justiție Günther în afacerea *disolvării asociației zidarilor din Budapesta*. Ședința a fost foarte zgumotoasă și dep. Goldiș a fost în mai multe rânduri amenințat că va fi dat afară.

Din vorbirea dep. Goldiș aducem următoarele părți.

»Eu consider ca cei mai puternici stâlpi ai libertăților publice și ai constituției, libertatea cuvântului, libertatea de presă și dreptul de întrunire și de asociație. Ori ce garanții constituționale am aduce, dacă nu avem în vedere și nu respectăm pe acești stâlpi ai constituției, ele sunt zadarnice. (Aprobări în centru).

FCILETONUL »GAZ. TRANS.«

Din putere proprie.

John Walter,
un reprezentant al ziaristicii.
(1776—1845).

(Fine)

Astăzi n'are loc una, mâne alta. Dar, în sfârșit, cu orice preț trebuie să se țină cont de trebuințele indispensabile pentru lărgirea negoțului. Aceasta însă cere mijloace. Un prieten i-le făgăduiește; într'aceea acesta are pagubi și nu-i poate ajuta. În cele din urmă și greutatea asta este învinsă, întreprinderea izbutește. Afacerea, mai marită, să strămută într'o clădire nouă. Acum însă să ivesc alte neajunsuri. După ce a fost învinsă neajunsurile sau nemulțumirea personalului ajutorat, după ce s'au pus în lucrare nouă aparate mecanice, după ce a fost învinsă nepriceperea sau îndărjirea uneori chiar a lucrătorilor celor mai buni — vin întâmplările din afară, evenimente și încurcături politice, războaie, crize comerciale, cari țin mai îndelungat, și aduc așezămintelor întinse șiruri întregi de nouă perturbări și nouă neajunsuri.

Astfel de încordări fără sfârșit tâmpesc spiritul și corpul celor mai mulți oa-

Contele Batthyány T.: Socialiștii tulbură adunările și întrunirile patriotice!

V. Goldiș. Constat cu durere, că în patria noastră, după o viață constituțională de patru zeci de ani. (Voci: De o mie nu de patruzeci!) — înțeleg constituționalismul mai nou, constituționalismul reîntegrat... atât guvernul, cât și forurile legislative au neglijat cu totul acest stâlp al constituției. Și azi încă garantarea acestora întârzie și se pierde în ceață. Constat cu o durere și mai mare că nu numai guvernele din trecut, despre cari se vorbește că sub masca liberalismului lucrău tocmai de-a 'ndoaselea, dar și actualul guvern și actualul parlament și actuala majoritate — în loc să caute a întări acești stâlpi ai libertății, le rupe și bruma de putere pe care o au. (Contele Batthyány T.: Nu-i adevărat! Várady K.: Nu-i așa. Nici un cuvânt nu-i adevărat!)

V. Goldiș: Unde e respectul pentru libertatea cuvântului la noi, când un grup de deputați ai camerei împiedecă cu puterea brahială pe un alt deputat în exercicierea libertății cuvântului? (Voci! Trădători de patrie! (Zgomot).

Preș.: Faptul acesta nu s'a constatat încă. Te rog să nu previi hotărârea comisiei de imunitate. (Zgomot, întreruperi.) Pe d-l deputat Stefan C. Pop îl chem la ordine. (Zgomot îndelungat, Contele Batthyány face întreruperi.) Pe d-l deputat Batthyány îl rog să rămână în liniște. (Zgomot).

St. C. Pop: Ceeace s'a săvârșit împotriva dep. Vaida va rămânea o veșnică pată rușinoasă pe parlamentul ungar.

Preș.: Pe d-l deputat Stefan Pop îl chem a doua oară la ordine și-l fac atent că în caz când nu se va astâmpăra, voi transpune cauza — comisiei de imunitate. (Zgomot îndelungat).

V. Goldiș: Unde rămâne libertatea cuvântului (zgomot), când chiar d-l președinte n'a găsit un singur cuvânt de desaprobară pentru acest atentat săvârșit împotriva chiar a libertății cuvântului (Zgomot. Voci. Nu rămâne la chestie. Trebuie chemat la ordine!)

Preș.: Pe d-l deputat Goldiș îl chem la ordine și-l fac atent, că în caz dacă si mai departe va vorbi în tonul acesta, îi voi detrage cuvântul. (Zgomot în centru). Așa se pare că domniile vreau să mă silească să iau împotriva lor măsurile cele mai severe. (Zgomot enorm. Voci: »Ei vreau scandal! Sunt plătiți de Viena« ca să provoace scandal! (Zgomot. Preș. sună.)

Hollo Lajos: Căci noi suntem stăpâni în această țară! (Zgomot îndelungat. Preș. sună).

V. Goldiș: Unde rămâne în țara aceasta libertatea cuvântului... (Zgomot îndelungat. Vociferări).

Preș.: Li rog pe d-nii deputați să-mi ușureze misiunea. Din cauza zgomotului nu-l pot auzi pe orator. (Aprobări.)

V. Goldiș. Eu vreau să arăt că noi nu respectăm îndeajuns constituția (zgomot), condițiile principiale ale libertăților publice. Chiar de aceea cred că pot să uzez de libertatea cuvântului... (Zgomot).

Somogyi A.: Dar să nu abuzezi!

Rath Endre: Rămâi la interpellare!

V. Goldiș: Cele ce le spun stau în legătură cu interpellarea mea, pentru că eu în ordinele, prin cari d-l ministru de interne mai ales în vremile din urmă dizolvă aproape zi de zi câte o tovarășie,

meni de muncă, înainte de vreme. Neajunsuri de tot felul să ivesc pe fiecare zi și trebuie din nou învinse. Dar când privește la lucrarea săvârșită cu îndrăzneală și când vede, că lucrarea face curte mai-stărilor, atunci i-să însemnă fața de mulțumire, că a început și a dus la sfârșit lupta împotriva tuturor puterilor dușmane, a prostiei și a pimei. Într'aceea el tot n'are odihnă.

Pentru ori-ce dungă, ce i-o trag peste socoteală timpuri rele și împrejurări nefavorabile, pentru neisbutilirea dispozițiilor celor mai bune, pentru că nu și-au ținut cuvântul unii sprijinitori, altcum de încredere, ai negoțului — pentru acestea și multe altele, șeful trebuie să se întrepună și să sufere.

Cel mai mare neajuns, care supără pe întemeietorul viguro al unei întreprinderi mari, este îndoiala, care-l cuprinde pe nesimțite pentru reușirea lucrului. Și mai dureroasă devine starea lui, când îndoiala să reflectează pe fața soției și în privirea spărioasă a copiilor, cari observă prea bine, când pe capul familiei îl apasă griji și năcazuri.

Dacă, în cele din urmă, bărbatul ridicat din putere proprie scapă teafăr și din atmosfera asta, dacă cerul să face mai senin și mai curat și când, după atâta amar de muncă, ar putea să guste și el

câte o asociație — nu văd decât atacuri îndreptate împotriva garanțiilor constituției. (Zgomot mare. Contestări în stânga. Aprobări în centru). Eu văd în ele o primăjduire a constituției. Părerea mea e, că dreptul de asociație e cea mai mare garanție a constituției...

V. Goldiș: ...tot așa ca și libertatea de presă. Iar aici, unde nu trece zi fără procese de presă — poate voi avea prilej să dovedesc că nici chiar în țara Muscalilor nu se fac atâtea procese politice... (Zgomot enorm. Întreruperi.) Voi dovedi. (Zgomot mare. Întreruperi continue).

Günther A. (ministru de justiție): D-voastră purtați vina. (Zgomot infernal în camera întregă).

Sümegi Vilmos: Totuși e nerușinare să zici astfel de vorbe! (Zgomot enorm. Voci: Infamie! Nerușinare! Preș. sună.)

Preș.: Suspinde ședința pe cinci minute. (Zgomot în toate băncile).

După pauză dep. Goldiș spune, că nici prin gând nu i-a trecut să ofenseze pe cineva și a dat numai, cu toată sinceritatea expresiune convingerii sale, că garanțiile constituționale, pe cari le considera de importanță, în Ungaria, nu sunt de ajuns întărite. Incheie prezentând următoarea interpellare: 1. Adevărat e că d-l ministru a disolvat asociația zidarilor din Budapesta? 2. Dacă disolvarea s'a întâmplat, pe ce motive își bazează d-l ministru această violare a dreptului asociației?

Marele scandal din dieta ungară.

Vinerea trecută s'a petrecut un mare și ne mai pomenit scandal în dieta ungară. Deputatul naționalist Dr. A. Vaida, care după o absență de 2 luni, s'a prezentat din nou în dietă, a fost scos cu puterea afară din sala ședințelor de către deputații koșutiști.

Iată pe scurt cum s'a petrecut acest scandal rușinos. Dep. Vaida, prezentându-se în dietă încă înainte de deschiderea ședinței, a fost primit la intrarea sa în sală de cei câțiva deputați koșutiști, cari se aflau în sală, cu cele mai murdare injurături și amenințări. Fiind însă prea puțin la număr deputații koșutiști, s'au mulțumit deocamdată numai cu injurături, fără să pună mâna pe dep. Vaida, care era înconjurat de mai mulți deputați naționaliști, între cari d-nii Dr. Maniu, Dr. Vlad, Dr. Popovici, Suciu și alții.

Într'aceea a venit și ministrul Wekerle, în sală și văzându-l pe dep. Vaida, s'a dus la dânsul și dându-i mâna, i-a spus să se ducă din dietă, ca să nu provoace scandal chiar în ajunul jubileului de încoronare. Dep. Vaida însă nu s'a dus, zicând că el are dreptul ca reprezentant al alegătorilor săi să ia parte la desbaterile dietei.

Într'aceea a venit și președintele Justh și a deschis ședința. În mijlocul unui zgomot mare, dep. șovinist Eitner cere să se suspende ședința, deoarece în dietă este de față un trădător de patrie. Se naște un mare zgomot. Justh suspendă în fine ședința.

În această pauză deputații koșutiști năvălesc asupra lui Vaida, care șeade între Vlad, Suciu și Mihali. Somogyi Aladár se sbate să ajungă la Vaida. Era roșu ca racul. Deputații Suciu și Vlad îi ațin calea. Se naște între ei încăierare formală. Suciu l apucă pe Somogyi de mijloc și nu-l lasă. Somogyi se sbate. Alți deputați ajung la

din odihna câștigată cu atâta sudoare... iată, vine și degetul amenințător al morții... și pe urmă? Pentru ce atâta năcaz și chin? — Muncitorii din împărăția ideilor, promovatorii marilor interese ale timpului și ai progresului — și-au făcut datoria și dacă până sunt în viață nu le este dat să guste zile de bucurie și senine, totuși amintirea lor o binecuvântă copii de copii și contemporanii, cari au fost mânați înainte pe calea bătău de acei îndrăzneți.

Ca mulți din semenii săi, nici John Walter n'a avut multe bucurii în viața sa. După o zi de griji, urma alta, pentru că în toată viața lui, în locul unor greutateți abia învinse, veniau alte nouă piedeci.

Firea și constituția lui însă s'au împotrivit cu isbândă tuturor neajunsurilor. Numai după o muncă oboșitoare de patruzeci de ani „tatăl ziarului Times“ s'a retras în viața privată (1839), predând afacerea și ziarul, celui mai bătrân fecior al său. Șase ani s'a bucurat veteranul presei engleze de liniștea meritată. A murit în a. 1845.

Între calitățile acestui distins bărbat ridicat din putere proprie, cele mai însemnate erau independența caracterului și sentimentul său, care nu să putea corumpe cu nimic. El ocoli ori-ce onoruri și recunoștințe, cari ar fi putut fi scoțite ca favoruri, sau ca încercare de a înrăuri asu-

Vaida și-l strămtorese spre ușe. Maniu și Vlad se află tot lângă Vaida, apărându-l. Somogyi într'aceea scapă din mâinile lui Suciu, sare peste bănci și ajunge la Vaida. D-l Dr. G. Popovici îl prinde pe Somogyi de subsuori și-l ține pe loc. Somogyi se zvârcolește să scape din situația asta. Acum sare lângă el d-l Maniu și-l prinde de braț. Comisarul salei Desideriu Kobor caută să-l mulcomească pe Somogyi. Într'aceea Vaida ajunge pe coridor, împins și strămtorat de ceata șoviniștilor, cari îl injură, îl batjocuresc, îl insultă necentenit cu vorbe de ocară. De el însă n'au cutezat să se atingă. Vaida merge în garderobă, își ia actele și pălăria și însoțit de dep. Maniu se urcă într'o trăsură și se depărțară.

Deputații români s'au dus imediat la presidentul Justh și au cerut satisfacție. Mai mulți koșutiști îi impresară strigând: Se ascund în mantaua împăratului! Ducă-se la București! Dep. Brediceanu în ton iritat cere satisfacție dela Justh, care îi răspunde că Vlad i-a promis, că Vaida nu intră până la toamnă în parlament.

În ședința de Luni dep. Dr. Iuliu Maniu a luat cuvântul înainte de ordinea zilei și cu energie mare condamnă scandalul de Vineri, când Vaida a fost scos cu forța din parlament. Anunță violarea dreptului de imunitate al deputatului Vaida și cere ca în termen fix comisia de imunitate să aducă hotărâre. Dela această hotărâre va depinde și hotărârea ce o vor lua deputații naționaliști. Combate procedura incorectă a presidentului, care a lăsat curs liber patimilor șoviniște, călcând regulamentul. Roagă pe presidentul să facă posibil lui Vaida a-și exercita dreptul lui de deputat, sau cel puțin să declare că nu vrea, ori nu poate să facă aceasta.

În decursul vorbirii lui Maniu șoviniștii au făcut mare gălăgie. Au strigat: Excomunicați-l pe Vaida din sânul vostru! Lăpădați în sânul vostru pe trădătorul de patrie! Vaida nu mai are loc aici! Trădător de patrie nu suferim între noi! și altele.

Presidentul se apără, că n'a călcat regulamentul. Mai departe spune că nu poate aplica forță armată pentru a-l apăra pe Vaida și a-i face posibilă apariția în parlament.

Afacerea Vaida se predă comisiei de imunitate. Cu 99 voturi contra 54, dieta nu admite urgența.

De sine înțeles că purtarea mojicească a deputaților koșutiști față de deputatul Dr. Vaida a fost condamnată nu numai de o parte a presei ungare cinstite, ci de întreaga presă a străinătății. Dintre foile maghiare au vestejit purtarea deputaților șoviniști îndeosebi „Az Uj. ág“, „Budapesti Napló“ și „Népszak“ și aproape toate ziarele, cari apar în Ungaria în limba germană. Afară de aceste întreaga presă din România, Austria și Germania.

Iată aici unele dintre aceste voci de presă:

„Grazer Tagblatt“ publică următoarele:

„În același ceas, când în întreagă Ungaria se luau ultimele dispozițiuni pentru pompoasele sărbători ale încoronării, Camera deputaților a fost teatrul unei brutale scene de siluire. Peatra scandalului a format-o *Românul Dr. Vaida*, care

pra judecății și ținutei sale. Din cauza aceasta n'a primit un splendid serviciu de fel, pe care îl oferise regele Ferdinand, după marile războaie napoleonice, drept recunoștință pentru ajutorul dat Spaniei prin „Times“ pe timpul luptelor ei de independență.

Dacă să poate numi noroc de soarte atunci, când împrejurările te ajută să aduni avere mare, fără să te lase ca să și guști din bunătățile ei — în cazul acesta fericirea lui John Walter a fost foarte îndoiioasă. El a avut mulțumirea să vadă, cum din avere puțină să ridică o clădire puternică cu o mare afacere comercială, și o apreciere dreaptă a meritelor sale i-au înscris pe veci numele în anele presei.

Chiar și după ce a început a-i merge bine el muncea, ca și la început: asuda lucrând cu rigoare în toate zilele. Căuta neîntrerupt, și chemarea cea mai înaltă a vieții sale o găsea în aceea ca, cu abnegație proprie, să urmărească scopurile cele mai înalte spre folosul omenimei! Nici odată nu s'a abătut dela calea onestității, nici odată n'a cercat să strice dușmanilor săi. Cu mare parte din averea sa a dat mână de ajutor lucrătorilor săi credincioși în cazuri de lipsă.

Dar cine poate calcula folosul, ce l'a adus o muncă atât de desinteresată contemporanilor, mai vârtos concetățenilor lui

ieri întâia oară după luni de zile s'a prezentat iarăși în Cameră, unde și numai prin prezența sa a adus într-o oarbă turbare capetele papricăse.

Deutsches Volksblatt din Viena, scrie la loc de frunte, în numărul său dela 8 Iunie următorul articol, intitulat „*Politică hună*“.

„*Națiunea politică*“ maghiară și-a ridicat prin ședința de ieri a Camerei un monument. Acest „monument“ e însă un stâlp de rușine, care nu va putea fi șters prin nici un fel de osteneală, decât poate când va veni pentru toate țările coroanei sfântului Ștefan, ziua în care popoarelor lor se vor împărtași de binefacerile culturii europene occidentale, ceea ce, după cum dovedește ședința de ieri, se va întâmpla foarte-foarte târziu. Dacă în acei indivizi cari formează actualmente majoritatea în Camera ungară ar fi numai un dram de simț de rușine și numai un pic de spirit modern, ei ar trebui, după cele câte au lăsat să se petreacă ieri, să caute să dispară cât mai degrabă de pe suprafața pământului, pentruca numele lor să treacă în domeniul uitării și nimeni să nu-l mai pomenească în veci.

„Scandaluri s'au petrecut în toate parlamentele, și nu ne-am oprit cu nici un cuvânt asupra acestui nou scandal, dacă ar fi vorba numai de injuriile cu cari l-au gratificat pe d-l Vaida. Un om cu calitățile d-lui Vaida, poate, în urma urmelor, să treacă fără nici o supărare peste epitele de „porc“ pe cari i-le dă unul și altul din hoarda kossuthistă. Ca reprezentant al unui popor, care și-a păstrat și în cele mai critice momente credința față de dinastie numai râde poate de aceia care îl numesc trădător de patrie, pe motivul că luptă împotriva maghiarizării...“

„Până acum s'au pus piedeci și s'au pus în mișcare toate mijloacele ca să nu poată fi aleși deputați naționaliști. Acum se merge și mai departe, reprezentanților naționalităților, primejdioși pentru Unguri, vor să le pună scâlsuți în gură și-i aruncă afară din parlament...“

„Ce se mai poate aștepta dela o țară care calcă în picioare înșeși bazele constituționale și care proclamă, în locul ordinei — dreptul pumnului?“

„*Der Reichsbote*“ din Berlin (9 Iunie) încheie cu cuvintele:

„Se vede cum tot iese din când în când sângele străvechiu de aziși al Ungurilor la iveală.“

Deutsche Zeitung, Berlin (9 Iunie) scrie:

„Intreagă scena este destul de semnificativă pentru domni Unguri. Ei înșisi se simt foarte, foarte curând atacați în simțul lor național, dar vai de naționalitățile celelalte dacă nu vreau să se supună șovinismului maghiar!“

Comisiunea de imunitate și afacerea Dr. Vaida.

Deși nu s'a admis în dietă ca comisiunea de imunitate să cerceteze într'un timp hotărât înainte violarea dreptului de imunitate al deputatului Vaida, comisiunea totuși a luat în desbatere aceasta afacere în ședința sa ținută alaltăeri, Miercuri.

Încă înainte de a se întruni comisiunea, s'a ocupat cu aceasta afacere, se zice, și consiliul de miniștri. La ședința de Miercuri a comisiunii a fost citat și dep. Dr. Maniu, care a expus din nou întreaga afacere. După Dr. Maniu a luat cuvântul pre-

ședintele comisiunii Hentaller, cerând lui Maniu, să numească martorii, cari au fost de față la scena din ședința de Vineri a dietei. La aceste dep. Maniu a răspuns, că cercetarea cazului trebuie să se poarte din oficiu. Datorința comisiunii este a descoperi starea adevărată a lucrurilor și prin urmare el (Maniu) nu poate să aibă rolul de polițist. La întrebarea că cine a fost de față dintre deputații naționaliști, dep. Maniu a răspuns, că au fost de față dep. Mihali, Brediceanu, Dr. Popovici, Suoiu și Dr. Polit.

După aceste comisiunea a ales ca raportor pe dep. Hedervary și a decis să înceapă cercetarea săptămâna viitoare.

Invitare.

Despărțământul I. (Brașov) al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ își va ținea

Adunarea sa generală ordinară

Luni în 11/24 Iunie a. c. (a doua zi de Rosalii) la oarele 11 $\frac{1}{2}$ a. m. în edificiul școlii române din *Preșmer*.

Adunarea va fi precedată de un parastas pentru membrii răposați ai Asociațiunii, ce se va ținea la oarele 10 în Sf. Biserică.

Programul adunării:

- 1) Deschiderea adunării.
- 2) Raportul comitetului despre activitatea sa în cursul anului expirat.
- 3) Raport despre starea cassei despărțământului.
- 4) Raport despre bibliotecile populare ale despărțământului.
- 5) Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea socotelilor prezentate de comitet și a altora pentru înscrierea de membri noi.
- 6) Disertațiuni.
- 7) Raportul comisiunilor de sub punctul 5.
- 8) Alegerea comitetului desp. pe trienul 1907—1910.
- 9) Fixarea bugetului pe anul 1907/8.
- 10) Alegerea a doi membri, cari se reprezintă despărțământul la adunarea generală a „Asociațiunii“.
- 11) Propuneri de sine stătătoare.
- 12) Încheierea adunării.

La această adunare sunt invitați toți membrii „Asociațiunii“ de pe teritoriul acestui despărțământ, precum și toți doriții de înaintarea poporului nostru. În special agenturile din diferitele comune ținătoare de despărțământul Brașovului sunt rugate a lua parte la această adunare cel puțin prin câte doi membri.

Brașov, 1 Iunie v. 1907.

În numele comitetului desp. I. al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“.

Andrei Bârseanu, Nicolae Bogdan,
directorul desp. notarul comit.

Cronica din afară.

Japonia față de Rusia și America. Reprezentantul Japoniei la Paris, Kurino, într-o convorbire avută cu un redactor al ziarului „Petit Parisien“ a declarat, că e foarte probabil că în curând se va vorbi despre o *convențiune ruso-japoneză*, care va conține aceleași puncte ca și convențiunea franco-japoneză și în primul rând: menținerea statului quo în statele teritoriale din China de sus. În ce privește relațiunile actuale între America și Japonia, Kurino a declarat că ele nu lasă nimic de dorit. Ambele state sunt de acord în chestiunile cele mai principale. E adevărat că în Japonia există actualmente partidul progresist, care are o atitudine protivnică Americii, dar ea nu va avea nici o urmărire rea, căci partidul progresist e un partid de opoziție, care voeste să creeze dificultăți guvernului. Politică externă e clară și categorică și exclude ori-ce conflict cu vre un stat oare-care.

Ședințele conferenței dela Haga. Din Haga se anunță că delegații guvernului olandez vor propune în prima ședință a conferenței ca ședințele să fie publice.

Războiul în America centrală. Ministrul republicii San Salvador a primit o depeșă dela președintele acelei republici, vestind că Nicaraguanii, ajutați de revoluționari, au bombardat și ocupat orașul Acajutla.

Țarul și Duma. Cunoscutul publicist Sir Mackenzie Wallace, aflându-se la Peterhof ca oaspe al țarului, a fost asigurat de monarch, că nu are intențiunea de a dizolva Duma.

Luptă pentru un parlament în Irlanda. Din Londra se anunță că partidul național irlandez a anunțat într-o conferință, că va începe o luptă energetică pentru obținerea unui parlament irlandez.

STIRILE ZILEI.

— 2 Iunie v.

Perchiziție domiciliară în localul redacțiunii noastre. Astăzi după amiază ni s'a făcut o nouă perchiziție domiciliară în afacerea manuscrisului articolului înscris în „Merg orbii înainte“. De astădată s'a prezentat în localul redacțiunii noastre judele instructor Csaszar, însoțit de un notar și 2 polițiști. Neaflându-se manuscrisul articolului, s'a încheiat un proces verbal cu redactorul nostru responsabil.

Deputatul naționalist slovac Juriga, care și-a început la Vaț pedeapsa de 2 ani închisoare de stat, a trimis din temniță o broșură către „frații slovaci“ și „surorile slovace“. În broșură istorisește, că a avut 2 visuri înfiorătoare. A visat că l-au închis în casa de nebuni. Altădată a visat, că i-au dat otravă și din cauza aceasta zace zile întregi fără conștiință. Roagă pe frații slovaci și pe surorile slovace, ca dacă se vor împlini aceste visuri, să-i ia corpul și să-l îngroape în pământ slovac. Roagă în fine pe Slovaci, ca să-i trimită scrisori și cărți postale și să-l viziteze cât mai mulți în temniță.

Carte oprită. Ministrul de culte și instrucție publică a oprit din toate școlile cartea „*Geografie pentru școlile populare*“. Cursul I. Ed. V. Aprobată de comisiunea școlastică arhidiecezană, Blaj. 1900“.

Din salele acestea să ne grăbim în halele cu mașini. Noi știm, că cele dinți: presse iuți pe cari s'au tipărit „*Times*“ au fost mașinile construite de König și Bauer.

Intocmiri sigure pun aici în mișcare un mare număr de mașini de tipar. Până când de prezent atenția vizitatorului o atrag așa numitele mașini de rotațiune, înaintea acestora o atrag mașinile Hoe (după inventatorul lor) horizontale, cu zece cilindre, după acestea, mașinile Apple-gath, verticale cu opt cilindre. Cea din urmă tipărește 12.000 de coale pe oară. Ea costă numai a treia parte din ceea-ce costă mașina Hoe, dar îi este superioară în privința mecanismului. Deși s'a folosit neîntrerupt, chiar și astăzi să-lucră cu ea, cum să lucra înainte cu 35 de ani. O mașină mai nouă, construită de Applegath, tipărește *deodată pe amândouă părțile* 23.000 de coale pe oară, în care răstimp hârtia trebuincioasă să desface singură de pe un sul uriaș de hârtie netipărită, „*fără sfârșit*“. Mașina mai și taie hârtia, taie în coale hârtia tipărită și o împătură totodată. Negreala să uscă, când să tipărească așa, că hârtia nu să mănjește. Aceasta minune a spiritului de invenție din timpul nostru s'au introdus acum și în Germania

Perchiziție domiciliară și procese de pressă. Poliția din Arad a făcut perchiziție domiciliară redacției ziarului „*Tribuna*“, căutând manuscrisul unui articol publicat al d-lui D. Lascu, cunoscutul luptător bihorean.

Miercuri, în 11 Iunie, d-nii Octavian Goga și Dr. Ioan Lupas au fost ascultați de judele de instrucție din Sibiu, pentrucă au scris articole „*agitatorice*“ în revista „*Țara noastră*“.

Ziarului „*Revista Bisericei*“ de asemenea i s'a intentat un proces de pressă.

Deputatul Al. Vaida în Cluj. „*Erdélyi Hirlep*“ aduce știrea că dep. Al. Vaida a sosit Joi în Cluj, și că a ținut o consfătuire intimă cu politicianii români de acolo.

Corul bisericii „Sf. Adormiri“ din Brașov-vechiu invită la producțiunea muzicală-teatrală, ce o va aranja *Duminecă în 10 Iunie st. n. (23 Iunie st. n.)* a. c. în ziua întâiu de Rosalii în sala hotelului „*Central*“, Nr. 1. c. din loc. Programul variat al acestei producțiuni, din cauza aglomerației, va fi publicat în Nrul viitor al acestei foi.

Cununie. Văd. Virginia *Dimitrescu* și văd. Barbara *Antonescu* ne anunță cununia fililor *Victoria* și *Virgil*, care se va celebra *Duminecă* în 16 Iunie, la oarele 6 seara în biserica gr. or. rom. din Arad.

— D-șoara *Ana M. Micu*, ne face cunoscută căsătoria sa cu d-nul *Neculae Rîmbeșiu*, ce se va săvârși Luni în 11(24) Iunie 1907 la oarele 3 p. m. în biserica gr. or. românească din Poiana-Mărului.

Felicitările noastre!

Legea lui Apponyi. Pentru executarea legii lui Apponyi despre salarizarea și relațiunile de drept ale învățătorilor de stat și confesionali, inspectorul școlar regesc din Lugoj Berecz Gyula — scrie „*Drap.*“ — a cerut dela autorități să-i comunice de câte embleme ungare și de câte steaguri maghiare au lipsă școlile din comitat, căci în senzul legii deasupra înțării în școală trebuie să fie așezată emblema țării pictată pe tinochea și în fiecare sală de învățământ asemenea trebuie așezată emblema țării tipărită pe hârtie și fiecare școală trebuie provăzută cu steag maghiar, pe care să se afle emblema țării. Toate emblemele și steagurile le dă școlilele statului.

Maial. Corpul învățătoresc dela școala rom. gr. or. din Bran-centru aranjează cu elevii școlii maialul de vară *Duminecă* în 3/16 Iunie în grădina de lângă Hotel Buceci. Producțiune în liber: cântări, declamări, teatru și jocuri gimnastice. În caz de timp nefavorabil în sala hotelului Buceci. Sunt invitați pe aceasta cale toți binevoitorii și sprijinitorii acestei școlii. Invitări speciale nu se fac.

8 Aromâni uciși de armata turcească Din Constantinopol se telegrafiază că acum câteva zile Aromânul Al. Coșca împreună cu 7 tineri apărători ai comunelor Gopeș și Moloviște din vilaietul Monastir au fost uciși de armata turcă, lângă lacul Prespa. Se asigură că aceste asasinare sunt în legătură cu tendința anarștilor greci de a ataca cele două citadele din vilaietul Monastir apărate cu o rară bărbăție, de A. Coșca și cei șapte tovarăși ai săi.

Waiter, mai departe generațiunii, care să sbată după o cultură generală și care și-a câștigat mulțime de concepte mai înalte și cunoștințe numai prin „*Times*“. Lumea de astăzi știe, ce însemnătate stă ascunsă în modestul cuvânt „*ziar*“. Intre toți bărbații distinși pe terenul ziaristic, John Walter va rămânea pentru todeauna ca model. Mușca lui a fost încoronată de izbândă, fiindcă el însuși a putut o sprijini cu o bogăție de minunate calități spirituale și de inimă.

Dacă în cele de mai înainte ne-am ocupat cu biografia bărbatului, care a ridicat ziarul „*Times*“ la culmea renumelui, tot așa de instructivă ni să pare cunoașterea cât de pe scurt a întocmirii așa-zământului lui Walter și organismului acestuia, cu a cărui ajutor acest ziar cu influință a putut presta, ceea ce a prestat.

Localul de afaceri să află în Londra Printing-House — Tquare, Blackfriars.

Să intrăm în spațioasa clădire! Ce deosebire între salele aceste pompoase în cari să desvoaltă activitatea spirituală a acestei „*lumi* în miniatură“ și între odăile strâmte, dinainte de șasezeci de ani. Servitorii și muncitorii așași în clipa aceasta în magazinele coletele de hârtie sosite pe șine de fier; alții grijesc de vehiculele

cu cari sunt a se expeda numerele ce să tipăresc la locul de împachetare, de unde să trimit apoi în Anglia întreagă și în toată lumea.

Mergem mai departe. Tocmai acum sosesc vești însemnate din provincă; curieri aduc împărtașiri din cele mai îndepărtate colonii ale împărăției; servitorii grăbiți duc telegrame prin birouri. Nici unul n'are grija celuilalt, toți aleargă tăcuti unul pe lângă altul către salele de redacție. Chiar acum este o zi grea, pentrucă este vorba să se publice raportul din ultima memorabilă ședință a parlamentului, care s'a amânat la 35 minute după miezul nopții.

La o oară după amiază Britania întreagă vrea doară să știe, ce au hotărât reprezentanții poporului noaptea așa târziu, abia cu câteva ceasuri mai înainte.

Să trecem și mai departe. De-a dreapta și de-a stânga aleargă pe lângă noi, în raptul capului, raportorii micilor întâmplări din capitala lumii, așa numiți Penny-a-liners. Toate știrile acestea, mai mult ori mai puțin însemnate, să predau la diferitele birouri de redacție, aici să prelucră, ori să așeze în rând, pe când unul din redactorii-șefi compune ori prelucră articolul de fond din capul ziarului.

și în Austria, aici mai întâi la „*Neue Freie Presse*“. Mașinile rotative s'au încetățenit între. Marele Lexicon alui Mayer s'a tipărit în Lipsca cu o mașină de felul acesta. Tot cu mașina aceasta să tipărește „*Kölnische Zeitung*“, „*Berliner Tageblatt*“ și ziarele ilustrate Hallberger din Stuttgart etc.

Premergătoarea acestor uriașe presse nouă încă erau în stare să tipărească pe oară 19.500 tiraje, dar *numai pe o parte*. Este foarte interesant să vadă omul cu ce siguranță și regularitate să mișcă cele zece cilindre mici pe lângă cel principal, pe care sunt fixate plachele-stereotyp. Prețul de cumpărare s'a urcat, ce este drept la suma de 100.000 mărci.

Toate presele și mașinile ajutătoare să pun în mișcare prin mașini de vapor de câte 12 puteri de cai. De rezervă, pentru cazuri de accidente, servesc alte două mașini.

„*Times*“ are lipsă pe zi de hârtie în preț de 7000 mărci. Hârtia, cântărită în tipografie, să umezește cu ajutorul unei mașini ingenioase și să timbrează totodată, iar un numărător aplicat la mașină, arată preciz numărul exemplarelor tipărite. Pentru tipărirea celor 70.000 exemplare de ziar să întrebuințeze trei buți negreală de tipar. Cu anunțurile, cari să tipăresc

Moartea unui general englez într'un teatru. Generalul englez Arthur Ellis, președintele Camerei lorzilor, a murit Miercuri seara în teatrul Cowentgarden din Londra, unde s'a organizat o reprezentație extraordinară în onoarea regelui Danemarcei. Generalul Ellis era toată ziua ocupat cu pregătirea reprezentației. Seara, el a ocupat cu soția sa, un loc în parter. Înainte de a apare regele Danemarcei în teatru, generalul Ellis a fost lovit de un atac de apoplexie. Dus în grabă în biroul teatrului generalul a murit după câteva clipe. După terminarea reprezentației i s'a adus la cunoștința regelui Eduard VII. tragicul sfârșit al generalului Ellis. Știrea a impresionat adânc pe suveranul.

Sentința în procesul atentatului din Madrid. Tribunalul a condamnat, în procesul atentatului cu bombă contra regelui Alfons, la câte 9 ani închisoare pe acuzații Makens și Ibarra. Ferrer și ceilalți au fost puși în libertate. Sentința a produs mare senzație.

Sat atacat de o bandă grecească. Din Salonic se anunță, că o bandă grecească de 150 oameni a năvălit asupra satului turcesc Izvoriska, pe care l'au devastat. 6 oameni au fost omorâți. Tot satul a fost amenințat cu distrugere, dacă locuitorii nu se vor supune patriarhului.

Pod de fier peste Arieș. Din Turda se scrie, că ministrul de comerț a înștiințat magistratul orașului Turda, că i-a avizat un ajutor de o sută de mii coroane pentru clădirea unui pod de fier peste Arieș. Podul cel vechiu de lemn se va păstra ca remintință istorică.

Circulațiunea la abatoriu orașanesc. În luna Mai s'au tăiat: 8 tauri, 163 boi, 28 vaci, 40 bivoli, 91 junci și juninci, 947 viței, 788 porci, 9 oi, 3349 miei și 2 iezi. S'au adus din împrejurime în stare tăiată 1 bou, 1 vacă, 299 porci și 15 miei, pe lângă acestea s'au mai adus 418 kgr, carne de porc. Dintre toate aceste animale au fost tăiate de silă 6 vite cornute mari, 2 porci din cauza unei fracturi de vase, 1 vită cornută mare pentru peatră în beșică. La tăiere au fost admisă în mod condiționat (împreună cu alte grăsimi pentru cârnățarie) 5 vite cornute mari din cauza slăbiciunii. N'au fost admisă la tăiere: 1 vită cornută mare, 15 viței și 22 de miei din cauza nutririi slabe. S'au confiscat 97 bucăți de diferite organe interne. S'au încasat: taxe de vizitare și tăiere 3483 cor. 47 bani, dare de venit și consum și adaus de 25 procente 10361 cor. 30 bani, taxe de cântărit și alte competențe 63 cor. 52 bani. La un loc s'au încasat 13908 cor. 39 bani.

Regăsirea dispărutului arhiduce Johann Orth? Din Paris se telegrafiază următoarele: Eugen Garzon, biograful fostului arhiduce austro-ungar dispărut acum 16 ani, Johann Orth, asigură în ziarul »Figaro« că Johann Orth a sosit Sâmbătă la Cherbouurg venind din Rio de la Plata pe bordul vaporului »Paraguaj« și a plecat apoi la Paris. Într'o convorbire avută de Garzon cu Johann Orth acesta i-a declarat că pleacă în Ungaria, de unde se va întoarce însă la Paris. Ziarul »Figaro« publică și un autograf în limba spaniolă cu data de 20 Maiu 1907, a cărei semnătură ar fi asemenea cu aceea fostului arhiduce austro-ungar. Cercurile societății vieneză nu dau crezământ știrii că Joh. Orth ar fi în viață. După cum se știe fostul arhiduce austriac s'a înecat acum 16 ani în

marea Nordului cu vaporul »Marguerite« pe bordul căreia se aflau 50 mateloți austriaci. Nu se poate admite ca vreunul din cei 50 mateloți, salvat fiind, să nu fi dat semne de viață timp de 16 ani.

Din Paris se mai anunță că autograful publicat de ziarul »Figaro« pare, o simplă falsificare. Semnatura e indescifrabilă și cunosătorii iscăliturii lui Orth declară că falsificatorul nici nu și-a dat cel puțin osteneala s'o imiteze. Vărul lui Johann Orth, Leopold Wöfling, care se află actualmente la Paris se îndoiește și el de adevărul știrii ziarului »Figaro«.

Il țărăul mușcați de un lup turbat. Miercuri dimineața cu trenul de Galați au fost aduși la București 11 săteni din județul Tulcea, cari au fost mușcați de un lup turbat pe când se aflau la munca câmpului. Toți cei 11 săteni au fost internați la institutul antirabic Șase din ei sunt în stare foarte gravă.

Bombardarea unei casărmi. Morți și răniți. Din Charbin se anunță că o bandă de caucazieni și hunguzi a tras focuri de pușcă asupra clădirii stației din Pogranitșina. Un inspector de poliție și doi soldați dela fruntarie au fost uciși, un grănicer a fost rănit. Banda a bombardat apoi cazarma o jumătate de ceas.

Pentru căpitanul din Koepeuk. Cu lista de subscripție, care s'a deschis pentru a se veni în ajutorul lui Wilhelm Voigt, faimosul căpitan din Koepeuk, s'au strâns până acum 35 mii de mărci așa că după eliberarea sa din închisoare nu va mai avea nici o grijă materială. O doamnă mai în vârstă i-a trimis o scrisoare prin care îi comunică că e dispusă să-l ia de tovarăș de viață după eliberarea sa și îl asigură că și când va muri îi va lăsa lui întreaga avere de peste 100,000 mărci.

Mulțămită publică. Cu ocaziunea producțiunii musicală-declamatorică-teatrală, aranjată de coriști români din Iernotfaia, ținută la 6 Mai st. n. a. c. în Reghinul-săseșesc au binevoit a suprasolvi d-l Mhail Grecu, Reghinul-maghiar 3 cor., iar dintre P. T. D. cari diu diferite cauze n'au luat parte la această producțiune au binevoit a răscumpăra bilete de locu prim a 2 cor. M. O. D. Ariton M. Popa, protopop Reghin 2 cor., Dr. Wagner, medic, Reghin 4 cor., László, otelist Reghin 4 cor., Dr. Comșa, Sibiu 2 cor., Ionel Comșa 2 cor., Căpitan Florean 2 cor., Dr. Bredicean 2 cor., Petru Comșa, 2 cor., Nicolau Comșa 2 cor. Pentru aceste frumoase jertfe și pe această cale îmi țin de datorință a exprima cele mai călduroase a noastre mulțumite. În numele senatului școlastic: *George Moldovan*, cantor primar.

Crimele Grecilor. Din Monastir se comunică următoarele ziarului »Orientul European«. »La Magarova, comună mare românească lângă Bitolia, s'au comis în timpul din urmă cele mai odioase atentate. Pe lângă o bătrână de 70 ani, au fost asasinat și femeile Piha și Dina, mama și fiica, pe când mergeau să ia apă dela fântâna »Șopotul ațel Marle«. Domnește o mare teroare la Magarova încât puținele familii aromânești, care au rămas, au plecat la Bitolia și școala este ca și închisă«.

Revolta Negrilor la expoziția coloniilor. Din Berlin se anunță, că în satul Negrilor dela expoziția colonială din Berlin, a izbucnit o răzcoala. Un număr de 18 Negri au tăbărit asupra paznicului lor, l'au bătut până la sânge și apoi s'au ascuns. Au fost arestați 14 Negri.

cu litere nonpareille, începând fiecare cu literă mare, sunt ocupați 60 culegători.

Indată după ce unul culege 50 rânduri, le trimite la corector. Personalul este ocupat dela 7 dimineața, până la 6 sara. La partea politică a ziarului să lucră dela 7 seara, până la 4 dimineața. Cu cetirea corecturilor se ocupă douăzeci și patru de persoane. — Fiecare culegător, care lucră la »Times« trebuie să depună un examen și să Jovedească, că într'un ceas poate culege cel puțin patruzeci rânduri de câte 56 litere. Mii de litere să plătește cu 12 pence (K. 1-20), astfel, că un culegător poate câștiga la zi 14-40 K. Un număr întreg de ziar cuprinde 25.000 rânduri cu 250.000 cuvinte, deajuns pentru un tom octav de 600 pagini. Un scriitor, care ar lucra 10 oare pe zi, ar avea trebuință de 14 zile, ca să-l copieze.

Pentru ședințele parlamentului ține ziarul zece raportori, cari să perândează tot la un pătrar de ceas și manuscrisul îl predau culegătorilor numai decât. În chipul acesta este posibil, ca o cuvântare ținută la două oare, să o cetești în »Times« dimineața deja la 6. Pe lângă colaboratorii amintiți să mai adaug redactorii, traducătorii, corespondenții din toate capitalele lumii și nenumărații scriitori, cari

lucră pentru ziar și aducătorii de știri marunte.

Intocmirea dinlăuntru a localului, după tipul englez, este practică și elegantă totodată. Cu ajutorul unor păreți de fer mobili, la caz de un foc, să pot închide toate camerele, ca să nu comunice una cu alta. Afară de aceea, deasupra să află niște rezervoare uriașe de apă, cari provăd cu apă mașinile și în caz de trebuință numai decât pot îneca în apă întreg edificiul; o trupă de pompier de 12 persoane stau totdeauna gata. Padimentele, scările și coridoarele sunt acoperite cu covoare curate, de filț. Sala spațioasă de redacție toată noaptea este luminată, ca ziua; în mijlocul ei să află o masă mare de stejar, jur-împrejur provăzută cu pulpitre de scris. Lângă ea să lipește sala de mâncare a redactorilor și archiva, în care să află o consignare de toate articolele apărute în »Times« dela întemeierea lui. Lângă archivă să află camera corectorilor, în care între alte să află sute de lexicoane și cărți din limbile cele mai principale și despre toate materiile ce-și poate închipui cineva. Într'o odaie rezervată să provăd cu mâncare, pe cheltuiela administrației, corectorii, dintre cari jumătate lucră ziua, jumătate noaptea. Într'un cat deasupra să

Reprezentanța gimnaziului din Brad în adunarea sa generală a dat seamă despre starea gimnaziului și despre sumele încurse pentru transformarea gimnaziului în gimnaziu mare cu 8 clase. Reprezentanța a declarat membrii fondatori noi pe 70 Români marinimoși, cari au plătit taxa de 200 cor. în favorul gimnaziului.

Tinerimea română din Sambotelec și jur invită la petrecerea de vară ce o aranjează cu ocaziunea adunării desp. XV. Mocui al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român Duminecă, în 30 Iunie st. n. a. c. în școala locală. Venitul curat este destinat pentru biserica din loc. Ofertele marinimoase se primesc cu mulțămită și se vor cuita publice. Comitetul aranjor: Liviu J. Dan, prezident. Andrei Macaveiu, v. prezident. Iosif Macaveiu secretar. Iuliu German, cassier. Romeo Muntean, controlor. Gregoriu German, maiordom.

Eroare de tipar. În cuvântarea funebrelă rostită de d-l I. Dariu și publicată în Nrul trecut de Duminecă al Gazetei s'a strecurat o eroare de tipar, tipărindu-se greșit »chipură« în loc de »chinurie«. Deci versurile lui Dante au să sune așa: »Că nu e rău mai mare, decât să-ți amintești, de fericiri trecute în chinuri când trăiești.«

Concert militar. Astăzi și mâine seara va cânta muzica militară în cafeneaua »Transilvania«. Inceputul la orele 8 seara. Intrarea liberă.

Apel.

Pentru că să previn și după puțină să înălțur din proxima adunare generală ordinară a »Societății pentru fond de teatru român« orice discuție asupra *taxelor restante*, împreună eventual cu *publicarea numelui* membrilor restanțieri, precum s'a cerut și în ultima adunare generală din Lipova,

Apelez la domni membrii fondatori, pe viață și mai ales la cei ordinari și îi rog, ca să își achite *toate taxele restante*; iar cei ordinari totodată și *taxele pentru anul 1906/7*.

Fiindcă voiu absentă mai mult timp de acasă și mai cu samă din motive de *considerabilă economisare* în speșele de încasare, mai adresez domnilor membrii și rugarea, ca atât *taxele restante* cât și pe cele *currente*, să le trimită *direct* la »*Filiala institutului »Albina« în Brașov*« (Brassó); iar drept *cuitanță* pentru sumele trimise să considere și păstreze deocamdată recepisa liberată de oficiul postal.

Brașov, în 10 Iunie n. 1027.

Dr. Nicolae Vecerdea,
cassariu »Societății pentru fond de teatru român«.

Biblioteci populare.

Dăm loc următorului tratat interesant scris și publicat de d-l M. Străjanzu, directorul bibliotecii populare Fundațiunea »I. V. Socec«, care a fost înființată cu ocaziunea aniversării jubileului de 50 de ani al casei Socec (1856—1906):

Bibliotecile publice și în special bibliotecile populare sunt un complement necesar al școalelor. Școalele nu ne dau decât cheia științei și culturii. Puținele cunoștințe, mai mult teoretice și generale, cari le învață tinerimea în școală, nu-i ajută nimic sau foarte puțin, dacă nu le află o sală mică în care să tipăresc registrele, chitanțele și cuvertele ziarului. Fiecare colaborator, care locuiește în Londra, poartă cu sine un număr oare-care de cuverte de acestea cu adresa cără »Times«, și prin asta i-să dă puțința de a trimite prin un curier espres, din ori ce loc, rapoartele sale despre teatru, curse de cai, reviste militare, din restaurante etc. etc. Corespondenții din afară să folosesc de cuverte roșii, cari să trimeteau francate și cum soseau, numai decât să predau la tipografie. Intocmai precum erau sale anume pentru culegerea anunțurilor și a rapoartelor din parlament, tot așa erau odăi anumite în cari să primeau știrile și împărțășirile diferite. În localitățile de jos este o bucătărie și un restaurant cu o sală mare de mâncare, două odăi pentru scaldă, cu vane de marmoră pentru cele patru sute persoane angajate la »Times«. Dare plătea »Times« în a. 1870 peste 2,640,000 K.

Desdedimineață să transportă pe care anume construite legături colosale din numărul de dimineață la țărăure, la casa *Smith* și de aici precis la 6 oare, să espediază în toate părțile lumii. Trăsuri, gabriolete de scrisori, trenuri, corăbii, currieri grijesc de espediție mai departe. Ca

dezvoltă prin continuă comunicațiune cu spiritele alese și dacă nu se deprinde a le aplica în viața practică. De aci trebuința conferențelor publice, a școalelor de repetițiune, a cercurilor culturale, a edițiunilor populare de cărți folositoare ș. a. însă din toate mijloacele pentru răspândirea culturii în popor, nici unul nu are o înrăurire așa de largă și binefăcătoare, ca bibliotecile populare. Italianul G. Tramonte, în cartea sa »Le biblioteche popolari«, le numia gloria veacului al 19-lea.

Fără biblioteci publice opera școalelor, mai ales a școalelor interioare, rămâne abia începută, și scopul ei în cea mai mare parte rămâne paralizat. După absolvirea cursurilor tinerii aruncă manualele la o parte și nu știu ce să facă cu cunoștințele câștigate din deosebite ramuri ale științei. De aci vine de multe ori rezistența părinților neinstruiți, mai ales a celor dela țară, de ași da copiii la școală, pentru că nu înțeleg scopul și folosul instrucțiunii.

Ca sămânța științei aruncată în mințile fragede ale tinerilor să prindă rădăcini, să înflorească și să aducă roadele sale binecântate, trebuie dezvoltată și cultivată prin o lectură continuă de cărți folositoare, scrise înadins pentru vulgarizarea științei și literaturii, atât pentru cultivarea inimii cât și pentru câștigarea și lărgirea cunoștințelor necesare în viața de toate zilele. Căci fiecare ramură de activitate omenească are literatura sa.

Apoi alegerea cărților celor mai bune, chiar pentru aceia cari au mijloace de a și-le procura, este o grea problemă. De multe ori pierdem timpul și banii pentru câte o carte, care ne trebuia, dar care n'am știut-o alege; și tocmai târziu aflăm, că sunt alte cărți de acelaș fel mai bune. Într'o bibliotecă publică organizată și condusă de oameni cunoscători în ale literaturii și bibliografiei, ori-cine se poate orienta mai bine decât pe alte căi asupra cărților de cari are trebuință.

Astfel bibliotecile publice sunt de mare folos chiar pentru oamenii bogați, cari își pot procura singuri mijloacele de cultură. Iar pentru cei lipsiți, pentru mulțimea poporului și tinerimea săracă, bibliotecile publice, liberale și gratuite, sunt un adevărat dar dumnezeesc; într'ânsele pot găsi îndestularea trebuințelor intelectuale, mulțămirea și fericirea lor toți acela, care să știu folosi de ele.

Ce poate fi mai de folos și mai înălțător de suflet decât a petrece câteva ore în fie-care zi, cu cele mai alese și mai nobile spirite ale omenirii?! Saloanele și întrunirile culturale ale oamenilor din clasele superioare sunt închise celor doritori de a se instrui și de a se cultiva, dar săraci și rău îmbrăcați. Biblioteca publică populară e deschisă tuturor; și nici într'un salon, nici într'o societate aristocratică nu găsești simpatia, iubirea, nobleța de suflet, entuziasmul și lumina marilor cugetători și scriitori, pe cari îi poți găsi într'o bibliotecă publică. Aci poți petrece, fără sfilă și nesupărat de nimeni, în intimitatea celor mai nobili și mai înțelepți, a aleșilor omenirii, și poți trăi câteva ore fericite în lumea lor ideală.

Și nici o epocă din istoria omenirii n'a fost atât de bogată în producțiuni intelectuale ca timpurile în cari trăim. Reforme adânci s'au făcut și continuă a se face în știință, în filosofie, în literatură și artă; și ideile cele noi străbat în masele poporului și provoacă reforme corespunzătoare în viața practică, în organizarea politică, socială și religioasă a statelor.

să trimită corespondențe cu corăbiile de pachete ale regimului, nu era permis ziarului »Times« pentru-că acesta voia să fie neatârnat de regim și de partide.

Toate acestea le-a întemeiat în parte tatăl ziarului Times«, în parte a văzut însuși, cum să desvoldă.

La aniversarea din 1876 »Times« a publicat o reprivire asupra epocii trecute de 25 ani, într'un tom țeapăn duodet, de 600 pagini. Această lucrare condensată au efectuat-o numai doi culegători în zece zile, muncind câte opt oare, cu ajutorul unei mașini de cules, ce să folosea la »Times«. Fiecare din cele două calfe dedeau gata pe zi 1000 rânduri de câte 40 n.

Ce deosebire între acest organism grandios și neînsemnata lucrătoare, de care dispunea John Walter, când a luat afacerea dela tatăl său, care abia avea angajate, o duzină de persoane! Făcând numai asemănarea aceasta, nu este de lipsă să adaugem alte laude în favorul acestui bărbat distins ridicat »din putere proprie«.

După F. N.

N. Petra-Potrescu.

S'au făcut azi invențiuni și descoperiri în tainele naturii și ale universului, de cari nici nu visau cei vechi. Altădată ar fi fost taxat de nebun acela, care ar fi prezis, că va veni un timp, când oamenii vor putea dovedi în soare și în cele mai depărtate stele fixe aceleași elemente chimice, din cari e compus globul nostru pământesc; care ar fi zis, că medicii nu numai vor putea asculta, dar vor putea privi cu ochii (prin ajutorul razelor Röntgen) bătăile inimii în pieptul omenească; că se va putea naviga prin aer.

Din zi în zi se înmulțesc mijloacele de a vindeca și a preveni cele mai primejdioase boale, de a se nutri și îmbrăca mai bine, de a locui mai comod și mai confortabil, de a pune în serviciul omului apa, aerul, electricitatea, lumina soarelui de a se face domnul naturii și puterilor ei, în loc de a fi ca altădată sclavul fricos și superstițios al ei. Apoi unde se pot afla mai lesne atari cunoștințe folositoare decât într-o bibliotecă publică?

Insemnătatea bibliotecilor publice crește în ochii noștri, când ne gândim că toate problemele cele mari, cari au frământat veacul al 19, și care continuă a frământa veacul nostru, problemele politice, naționale, sociale, religioase nu se pot deslega decât prin răspândirea culturii, a unei culturi serioase și temeinice, în masele multimele. Ca regimul parlamentar, de exemplu, să nu se poată falsifica în folosul pluto-crației sau a unei oligarhii egoiste, ar trebui ca nu numai clasa cultă, ci toți membrii corpului electoral, negustori, meseriași și plugari, să fie conștienți și pătrunși de însemnătatea drepturilor lor politice, să nu potă fi mânați când la dreapta când la stânga, ca niște turme necuvântătoare, după interesul unui partid sau ale altuia. Libertatea trebuie să fie proporțională cu lumina, altfel nu e adevărată libertate.

Bibliotecile publice sunt de mare folos și prin faptul, că pot apăra publicul de cărțile nefolositoare și rele. Când școala a deșteptat dorința de a citi, acei cari dispun de mijloace, mai ales populațiunea orașelor, în lipsa bibliotecilor publice, cumpără tot felul de scrieri rele și imorale, cari le răspândesc în public o mulțime de speculanți fără studiu, fără vocațiune, fără iubire de adevăr și frumos, cu singurul scop de câștig, și cari infiltrază astfel veninul corupțiunii în vinele societății, stricându-ne împreună cu limba, gustul și moravurile. Acest rău ni-l fac școlile, când nu au alături complementul lor firesc și trebuincios al saelor publice de lectură, învațute mai ales cu scrieri de literatură populară. Pentru-că împreună cu știința și cărțile cele bune de literatură, se înmulțesc și cărțile rele și acestea se răspândesc mai repede și în mult mai mare număr decât cele bune.

Numeroase traduceri de acest soi, într-o limbă românească stricată, ca »Dramele Parisului«, »Domnul roșu« ș. a. se vând cu zecile de mii în mahalalele noastre și ca buruienile cele rele înăbușe mica noastră literatură mai sănătoasă. Dar apoi falsificarea literaturii haideuștii, atât de iubită poporului nostru! Această falsă literatură circula mai ales în orașe; la țară să ceteș mai mult cărți de literatură populară veche, ca »Alexandria«, »Povestea lui Moș Abuc«, »Tiu Buhoglină«, »Leonat și Dorofata«, »Minunile sfântului Sisoec« ș. a. Cel puțin aceasta e o literatură nevinovată. Bine ar fi să se lățească și la sate o literatură mai nouă și mai folositoare, scrieri estetice, istorice și de economie domestică, cum a început să facă societatea »Steaua« și de dincolo de munți Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român din Austro Ungaria.

Inmulțirea cunoștințelor și necesitatea reformelor de tot felul și deci trebuința de a răspândi cultura în toate părțile societății, afară de învățământul obligatoriu, în care încă e mult de făcut, au dat naștere și la noi conferințelor și lecturilor publice, ateneelor, școalelor de adulți, cercurilor și șezătorilor culturale edițiunilor populare de opere literare și științifice, au început a se înființa bibliotecile școlare mai la toate liceele și gimnaziile, și chiar la școlile comerciale și de agricultură. Dar bibliotecile populare până acum nu avem — afară de cele înființate de d-l Ioan Kalinderu în comunele rurale de pe domeniile coroanei, atât pe lângă fie-

care școală primară, cât și pe lângă fiecare societate economică-culturală; și afară de cele organizate în deosebite despărțăminte ale Asociațiunii, peste Carpați, unele biblioteci ambulante. Subsemnatul, care cu ajutorul regretatului director al liceului din Craiova B. Calloianu, am organizat și reînnoit biblioteka aceluși liceu, așa că dela 3000 de volume, câte avea în 1884, mai mult cărți vechi, grecești și latinești, numără azi până la zece mii de volume, am încercat să înființez acolo și o bibliotecă populară. Și cumpărasem pentru acest scop câteva cărți din mijloacele, de cari dispuneam și începusem un catalog special. Inșă din cauza dificultăților întâmpinate după moartea lui Calloianu, aceasta a rămas o dorință evlavioasă. O asemenea dorință a început a o realiza astăzi în București, zelul director al liceului G. Lazăr, d-l Demetrescu Marin, căutând a înființa la acel liceu și o bibliotecă populară. Sper că va fi mai fericit decât mine.

Afară de cele amintite aci, prima bibliotecă populară, menită a deveni pentru populațiunea Bucureștilor ceea-ce este pentru studenții universitari »Fundațiunea Carol I«, este »Biblioteka populară fundațiunea I. V. Socec«, care s'a deschis cu începere de la 15 Maiu 1907, în strada Biserica Enei, nr. 10 și e la dispozițiunea gratuită a publicului în toate zilele de lucru de la 9—12 oare dimineața, de la 3—până la 6 seara și de la 8—10 seara.

Examenul din Șomfalău.

On. Redacțiune! În 5 Iunie după amiază, s'a început examenul de vară la școala gr. cat. din Șomfalău. Am avut ocaziune să fiu de față. Școala bună, spațioasă, frumos decorată cu verdețuri, ca de examen! Frumos și bine ajustată cu mape și tablouri. Bănci bune, după lege. Laudă Românilor. De față popor mult, frumos și curat îmbrăcat. Public din afară — ales și distins.

Examenul început decurge bine și frumos; răspunsuri bune dela copii buni. Suntem îndestulți cu toții și protopopul, sub care s'a ținut examenul, și-a dat expresiune mulțămirii sale.

Dar, Doamne, ce progres, nu s'ar fi putut face — căci învățătorul Blaga e om tinăr și sănătos — când acest învățător ar fi avut cu cine face?

Te cuprindea mila și te înduioșai, când vedeai numai niște copii miciuți — și un număr abia de 20—22 elevi pe arena examenului — ai căror părinți au rămas credincioși neamului și școlii lor.

Puterile cele mai bune de copii lipseau; ei erau în școala de stat din loc, căci părinții lor așa au aflat cu cale să nu-i trimită în școala lor confesională între frații lor de aceeași mamă și de același sânge...

Iar — pentru ce acei părinți și-au dat copii la cealaltă școală — nici ei nu pot răspunde: Că li-e urât dascălul?

Ca să învețe ungurește?... Doamne sfinte!... În școala lor — încă învață ungurește, tocmai așa de bine ca și în școala statului, — de unde, dacă ar fi să reflectăm ceva în meritul acestui examen, ar fi numai reproșul, că adecă examenul a decurs *prea de tot pe ungurește!* Să începe din o materie »românește« — și apoi îndată se continua »ungurește« și ungurește merge până în capăt.

Cu toate acestea, ce tragicomedie!... Învățătorul care știe bine ungurește, că la unguri doară învață, totuși, lucru naibii, e tras chiar acum la răspundere pentru limba maghiară; și azi-mâne o să-și dea răspunsul apărător, că pentru ce nu a învățat pe copii mai bine ungurește de cum i-a învățat?? Și oare cum să-i învețe mai bine?? Învățătorul pus sub vină, ar trebui să-și ceară îndrumări, că oum să-i învețe mai bine?

Dar examenul, cum zic, a fost bun — relativ, destul de bun... cu niște prun-cuți, ai căror părinți au rămas credincioși școlii lor, pe care o susțin (și aceasta spre lauda lor) cu mari jertfe; — ei o mână de românași, puțini și mici, dar *mulți tari și mari* în chestiunea de existență a sfintei școli strămoșești, din care școală mică și neînsemnată a lor, — au eșit preoți de frunte, dascăli buni, măestrii ves-

tiți, agricultori de academie, farmaciști (apotecari) destoinici, soldați bravi etc.

Toate acestea cu greu pot să deslipească pe poporul din Șomfalău de școala sa. Cu greu și tare cu greu... Și — după cum suntem informați — dacă poporul din Șomfalău în treout și-a dat sumanul din spate pentru școală — astăzi, dacă se va cere, își va da cămașa de pe trup, pentru cel mai scump și sfânt sancționar, — pentru școala sa! Căci:

— Cel, ce școala și-o susține,
— N'a peri nici azi, nici mâne!

Așa să fie!

B—maeus.

Lupta în potriiva beției.

S'au speriat în Franța de relele pricinuite de băuturi spirtoase. Au făcut legi, s'au luat măsuri, căci văd, că merg la peire și înjosire, dacă nu să pune stavilă răului.

Au înțeles că un popor cu mintea întunecată de băutură și cu simțurile sălbatică nu poate purta lupta cea mare pentru traiu, nici în vreme de pace, nici în războiu.

Au înțeles, că beția prăpădește nu numai pe omul bătuit de această patimă, dar și pe urmașii lui, chinuind și amărând pe toți cei cari stau în legătură cu bețivul ca rude, ca soție sau ca prieteni ori vecini.

Sub nume de beție nu trebuie să înțelegem numai starea aceea, când dânsul e amețit, umbli împletecându-se și isbindu-se de garduri sau rostogolindu-se prin șanțuri, ci și deprinderea de-a bea regulat în fiecare zi un număr de pahare de rachiu sau de așa zise »licheururi« sau mai bine spirturi indulcite și cu tot felul de mirodenii în ele. Ca să nu crează cineva că e rău de băut numai rachiu sau spirturi, vom spune, că vinul și berea pot fi tot așa de vătămătoare, dacă numărul paharelor golite e mărișor. Un pahar de vin sau unul de bere nu poate face rău, dar păcatul e, că la treaba asta e greu să te oprești la vreme. Merge vorba de-o halbă de bere sau de-un pahar de vin și când colo dintr'un pahar se fac cinci, dacă nu zece: pagubă mare pentru punșă și tot așa de mare și pentru sănătate.

Într-o povată ce ministerul treburilor din Franța a trimis-o nu de mult către prefecti și primari vorbește de lupta, ce trebuie dusă împotriva primejdiei celei mai mari ce amenință pe poporul francezesc. Și cu drept cuvânt, căci în Franța se bea mai mult decât ori în ce țară alta din lume.

E acolo legea dela 1873 care pedepsește pe cei ce se vor prinde beți pe uliți, în piețe, în cafenele, în crâșme și în alte locuri. Dar legea a rămas slove negre pe hârtie albă; căci cei în drept par a o fi uitat sau a o da la spate.

De-asemena aceeași lege oprește pe crâșmari sau alți desfăcători de băuturi spirtoase a mai da de băut la inși amețiti sau beți. Li oprește a vinde astfel de băuturi la tineri sub șasesprezece ani.

Cere deci ministrul să se aibă în vedere călcarea legii și să se pedepsească vinovații.

Mai e o lege dela 1880, prin care să dă drept primarilor a nu lăsa pe nimeni să deschiză crâșme sau cafenele prin apropiere de biserică, țințerime, spitale, școli primare sau mai înalte. Dar nici în privința aceasta nu s'a luat mai nici o măsură. Abia într'o mie de comune par a fi auzit de lege!

Ministrul oere să i-se răspundă, de ce nu țin seamă de lege și de ce nu se folosesc primarii de dreptul ce li s'a dat.

Dr. Ouadé arată, că pricina nu e numai nepăsarea sau interesul bănesc al unor conșilieri comunali, ci în deosebi teama de a nu se certa cu crâșmarii, oameni cu trecere la alegeri.

La noi lupta în potriiva năravului băuturii trebuie să înceapă cu stăruință și pe toate căile. Înainte de toate pilda cea bună trebuie s'o dea oamenii cei luminați din sate și mahalale. Dacă li s'ar vorbi celor nevoiași, zi și noapte, că băuturile spirtoase și beția sunt lucru rău și rușinos, ar fi în zadar, pe câtă vreme vor vedea pe dătătorii de povețe bând din belșug sau chiar îmbătându-se. Pe urmă trebuie scoasă din capetele oamenilor credința, că

rachiul sau băuturile spirtoase dau putere. Mulți au văzut mume dând copiilor de față pâine muiată în rachiu ca să doarmă sau să capete putere! Bine înțeles că ar trebui mai întâiu ca inși apostolii cumpătării să se încredințeze, că băuturile spirtoase nu dau putere sau vlagă, ci oă dimpotrivă slăbesc și oă puterea ce par a da e o înșelăciune.

Mai în deosebi în mahalalele orașelor, și mai mult decât ori unde în ale Bucureștilor, norodul e foarte stricat. E destul să ne uităm la așa zisele mustărări sau cărciune proaste și le vom vedea pline până noaptea târziu, în fiecare seară, de oameni tineri, cari cheltuesc tot ce-au câștigat și a doua zi se duc la muncă hămeți și ca vai de om. Neapărat, că'n cele crâșme nu lipsesc nici femeile (slugi sau Dumnezeu mai știe ce), cari țin la petrecere cu bărbații.

Câtă vreme crâșmele vor fi pline, la ce ne putem aștepta? La muncă încordată și cu pricepere făcută? La banii puși la case de economie? La ridicarea Românilor și la scuturarea jugului, sub care ne-au pus străinii, ce s'au așezat între noi și se vor mai așeza? La întemeierea de căsătorii binecuvântate cu copii și cari să meargă îmbogățindu-se?

Ori cine înțelege, că vom ajunge cu totul la alt sfârșit și că dacă nu vom lua samă, ni se va spune în față, din ce în ce mai des și mai apăsător, că Românul nu e vrednic a trăi muncind și că tot ce e în țara aceasta se datorește străinilor. Încheierea va fi, că vor cere să aibă tot ei privegherea, paza și cărmuirea, ca unii ce au interese mari de apărare.

Astfel de vorbe le-au și pus pe sama noastră nu odată și le spun mereu.

Iată, de ce ne bucurăm, când auzim c'o să înceapă și în mahalalele noastre mișcare de ridicare și întărire a Românilor doritori de-a fi stăpâni în țara lor. Unul din dușmanii împotriva cărora o să avem de purtat războiul, e și patima beției.

Cu mintea limpede se poartă și se câștigă războaiele. Cine merge la luptă cu fumurile spiritului în cap, pățește rușine.

(„Albina“.)

Societatea de lectură

„Inocențiu Micu Clain“.

Raport general despre starea și activitatea societății de lectură „Inocențiu Micu Clain“ a teologilor din Blaj pe anul 1906/7.

— Urmare. —

A. Partea generală.

1. *Activitatea literară.* Vom da seamă mai întâi despre activitatea literară, ce au desvoltat-o membrii în sinul societății, pentru-că cu drept cuvânt se poate zice, că întreagă viața unei societăți de lectură se oglindește în activitatea, ce membrii ei o desvoltă pe teren literar.

E adevărat că unul ori altul dintre membrii societății nu au prezentat lucrări în scris, însă din aceasta încă nu urmează, că acela nu ar fi studiat și cetit cât de mult. Cu toate că aceasta poate să fie adevărat despre unul ori altul, în general vorbind însă numărul și calitățile lucrărilor, cari s'au cetit în ședințele literare ne arată mai bine, cum și întru cât și-au dat silința membrii societății, ca să folosească mijloacele de perfecționare, pe cari le pune la dispoziție societatea.

În anul acesta societatea noastră a ținut 5 ședințe literare. Toate lucrările, cari s'au cetit în acelea, să potrivesc de aproape cu scopul societății noastre, tractând ori direct despre chemarea unui preot, ori despre lucruri, cari stau în legătură strânsă cu aceste și despre ținuta, pe care trebuie să o aibă un preot în mijlocul credincioșilor săi și în fața curentelor din societatea modernă. Lucrările acestea prezintă o valoare destul de însemnată, iar din partea autorilor interes față de chestiile de actualitate pentru un preot.

Foarte nimerită a fost și traducerea alor 2 conferințe ale episcopului Prohászka.

Din numărul cam mic al lucrărilor să vede însă, că prea puțini membrii au luat parte activă în ședințele literare.

În ședințele literare au luat parte mai mulți membrii și cu declamări.

În anul acesta societatea noastră a

Cei mai numeroși profesori și medicii îl prescriu zilnic

Sirolin

delăturăză: tusa, flegră, asudorea de noapte.

contra morburilor de plumăni, catar, tuse măgărăscă, scrofule și influență.

Se vâ feriti de imitație, de aceea să se cêră: *Pachetarea originală „Roche“*

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel Helveția (Schweitz).

„Roche“

Se capetă cu prescriere medicală în farmacia, **Sticla 4 cor.**

dat și un concert în 22 Nov. cu concursul binevoitor al inteligenței române din Blaj, sub conducerea d-lui Iacob Murășianu, despre al cărui rezultat s'au scris și în ziare și s'a publicat raport la timpul său.

2. *Despre ședințele societății și numărul lor.* În anul acesta societatea noastră a ținut cu totul 18 ședințe, dintre cari 1 constitutivă, 5 literare, 4 administrative ordinare și 8 administrative extraordinare.

3. *Doliul societății.* Eram la începutul lunii iunie a anului trecut și la începutul anului curent de gestiune, când ne sosi trista veste, că fratele nostru Clemente Petrașcu a încetat din viață. Deși cunoșteam starea sănătății lui, nu ne venea să credem, că el a încetat de a mai fi între cei vii; nu, căci nădăjduiam tare în Domnul, că-i va reda sănătatea, că ni-l va aduce iarăși în mijlocul nostru.

Dar nu, i-a plăcut lui Dumnezeu de el și l'a chemat la sine. Era o inimă bună, un suflet curat și nobil, ne era așa de iubit! O pildă vie de blândețe și umilință ne era el, un înger în mijlocul nostru! I-am dat cinstea din urmă, petrecând scumpul lui cadavru la mormânt în Ciugud, unde în numele tuturor colegilor săi i-am zis cel din urmă — rămas bun, — i-am promis, că ne vom ruga la altarul Domnului pentru el... El își doarme acum somnul său dulce și lin, iar noi îi vom păstra pururea amintirea! Cuvântul de adio la cimiter l'a rostit prezidentul societății Septimiu S. Popa.

Cu aceeași adâncă durere a trebuit să noteze societatea noastră de lectură în anele sale și trista întâmplare — moartea mult regretatului ei membru extraordinar, a profesorului emerit Nicolae căudva Ionaș.

Toți îl iubeam, căci pe toți îi iubea. Era un om plin de viață și pururea vesel. A fost bardul melodiilor bisericesti și ade-văratul doinitor român.

Nici unul nu-l vom uita!

Membrii societății noastre au luat parte la îngroparea osămintelor lui, iar prezidentul Septimiu Popa a rostit la groapa un ultim cuvânt de Adio.

B. Partea specială.

1. *Comitetul societății.* Comitetul societății ales în ședința constituantă ținută la Mai 1906 s'a completat în prima ședință administrativă ordinară ținută la 4 Octombrie 1906 și astfel comitetul societății pe anul 1906/7 a fost compus din următorii:

Prezident *Septimiu S. Popa*, teol. a. IV., viceprezident *Augustin Folea*, teol. a. III., secretar *Romul S. Stoica*, teol. a. IV., cassar *Aurel Peculea*, teol. a. III., controlor *Petru Domșa*, teol. a. II., arhivar *Vasile Candrea*, teol. a. III., bibliotecar *Iuliu Maior*, teol. a. II., vicebibliotecar *Augustin Ciungan*, teol. a. I., notar *Iustin Forușiu*, teol. a. I., iar membrii în comisia literară: *Alexandru Ghelner* și *Adrian* teol. a. IV., *Vasile Chergizan* și *Aurel Iubaș*, teol. a. III., *Iuliu Căpălnean* și *Cornel Popa*, teol. a. II. și *Octavian Bugner* și *Ioan Popu*, teol. an. I.

Pentruca să nu să intrerupă mersul societății nici în timpul vacanței de vară, societatea precum în alți ani așa și în anul asta a aflat de bine a-și constitui comitetul ei pe anul de gestiune viitor; astfel în ședința constituantă din 27 Mai a. c. și-a compus comitetul în modul următor:

Prezident *Augustin Folea*, teol. a. III., viceprezident *Iuliu Maior*, teol. a. II., secretar *Valer Oprîș*, teol. a. III., cassar *Petru Domșa*, teol. a. II., controlor *Iustin Forușiu*, teol. a. I., arhivar *Onoriu Savu*, teol. a. II., bibliotecar *Augustin Ciungan*, teol. a. I.

Completarea comitetului așidarea să va face ca în anii trecuți la începutul anului școlastic viitor cu ocaziunea intrării noilor membrii în sânul societății.

2. *Membrii societății.* Societatea noastră are 29 membrii *fundatori*. În anul acesta s'a înscris de membru fondator cu taxă de 50 cor. M. on. domn Iosif Lita, protopop în Iclod. Membrii *onorari*: 15. Membrii ordinari au fost toți alumnii seminarului archidiecezan gr. cat. din Blaj (66). Membrii extraordinari toți aceia, cari solvesc taxa de 4 coroane, având drept la folosirea bibliotecii.

(Va urma.)

Literatură.

„Compas Românesc“ de *N. Petrașcu*, care conține și „*Legea comercială*“, care tractează următoarele materii: Afaceri comerciale, conceptul lor, dispoziții generale despre afacerile comerciale, în-

cheierea lor, îndeplinirea afacerilor comerciale, cumpărarea; afaceri de comisiune, de expedițiune, de cărăușie, de antrepozite; asigurări contra daunelor, asigurări asupra vieții, reasigurări; afaceri de editură, de senzație. Prețul cor. 1.50 plus 10 b. porto. Se poate procura dela *Tipografia și librăria A. Mureșianu*, Brașov.

ULTIME STIRI.

Viena, 14 Iunie. Astăzi s'au început debaterile în cluburile parlamentare austriace în chestia alegerii de președinte al camerei. Creștinii sociali susțin candidatura dep. Weisskirchner.

Viena, 14 Iunie. Majestatea Sa a primit în audiență pe principele Nicolae al Muntenegrului. Principele a fost invitat seara la masă. Majestatea Sa a înapoiat vizita principelui Nicolae.

Sofia, 14 Iunie. Guvernul bulgar a hotărât redeschiderea universității din Sofia, care a fost închisă în luna Ianuarie. Sunt însă o multime de dispozițiuni nouă cari provoacă indignare în cercurile intelectuale. În locul profesorilor de odinioară cursurile vor fi predate acum în cel mai înalt institut de învățământ, de profesori de gimnaziu. Acei dintre auditori, cari au fost îgoniți din universitate și au fost înrolați în armată, nu se vor bucura de amnestie și numai cei cari au terminat examenele de bacalaureat vor putea frecuenta acum universitatea.

Petersburg, 14 Iunie. După amiaza a fost iscălit acordul dintre Rusia și Japonia prin care se fixează condițiunile și serviciile reciproce ce se vor face cu privire la căile ferate de răsărit chineză și sudmanciuriană.

Schmadrinsk, 14 Iunie. Șeful garnizoanei de aici a fost ucis cu un glonț de revolver. Ucigașul a declarat că a comis omorul pentru motive politice.

Reuniunea

Învățătorilor români gr. cat. din Archidieceză.

3. *Despărțământul „Almaș“ și-a ținut* adunarea sa de toamnă în comuna Teud (Czöld). Prezenți 9 și absenți 3 învățători.

Leocție practică din cetire a ținut Demetriu Ilea, învățător în localitate, despre subiectul „Lăcrămiarele“.

A disertat Iosif Bondor, învățător în comuna Nierța despre „Creșterea pruncoilor“.

Adunarea de primăvară s'a ținut în comuna „Almaș“. Prezenți toți membrii ai despărțământului. Cu aceasta ocaziunea leocție practică a ținut d-l Mihail Ogreaun învățător în Bucium (Vármező) și a disertat Alexandru Olariu învățător în comuna Bogdana (Kásapatak), în protocolul ședinței nu s'a amintește obiectul, despre ce a disertat.

Despărțământul acesta n'are nici un membru fondator, nici barem un membru ajutător, are 12 membrii ordinari, dintre care nici un paroh și așa numai învățătorii sprijinesc scopurile reuniunii. — În anul esperat a administrat la cassa centrală din Blaj în taxe dela învățători 124 coroane.

4. *Despărțământul: „Arieș“ și-a ținut* adunarea de toamnă în comuna Ormeniș. Prezenți 9 învățători, absenți 3. D-l Ioan Horvat, învățător în localitate și-a ținut leocția practică din istoria naturală la despărțământul V-VI despre „Tigru“.

A dizertat d-l Michael Găzdag, cantor-învățător în Poiana-Arieșului despre tema: „Câteva mijloace spre a promova frecuentarea regulată a școlii“.

Adunarea de primăvară o a ținut în comuna Veresmart. Prezenții 11 membrii ordinari, absent unul.

Leocție practică din istoria biblică la clasa II a ținut d-l George Stoica, învățător în comuna Veresmart despre: „Vindecarea paralicului din Capernaum“. A dizertat d-l Simion Nicoara, învățător în comuna Luna despre tema: Prudența sau înțelepciunea“.

Despărțământul acesta nu s'a poate lăuda cu nici un membru fondator, — ba nici cu un membru ajutător, are 15 membrii ordinari, toți învățători; nici un paroh din tot despărțământul nu s'a înscris până acum în senzul statutelor reuniunii de membru ordinar. A administrat în tot decursul anului trecut la centrala din Blaj în taxe dela membrii ordinari numai suma de 28 coroane.

5. *Despărțământul Bia-Sânmartin și-a* ținut adunarea sa de toamnă în comuna Tăuni (Hosszupatak). Prezenți 14, absenți

7 membri. Leocție practică a ținut d-l Ioan Dușoiu, învățător în localitate din comput la clasa I. despre subiectul „Numărul 4“.

A disertat d-l Zaharie Macaveiu, cantor-învățător în comuna Tătărlana despre tema: „Învățătorul, școala și recunoștința“.

În raportul general al comitetului central nu s'a amintește nimic despre adunarea de primăvară a despărțământului; prin urmare trebuia să concludem, că aceia sau nu s'a ținut de loc, ceea ce ar fi o grea vătămare a prescrierilor statutare, sau că procesul verbal din negligența notarului despărțământului nu s'a așternut biroului central care în raport avea datoriță de a aminti motivele întrelăsării în ambele cazuri ne-ar deobliga președintele despărțământului, când ar desluși publicului cetitor starea lucrului.

Despărțământul acesta are un membru fondator, anume pe protopopul districtului „Biei“ M. on. d. Iosif Lita, paroh în Iclod. 22 membrii ordinari, — toți învățători; nici un paroh din ambele aceste protopopiate nu s'a înscris până acum de membru ordinar și 8 ajutători. A administrat centralei în anul trecut în taxe de membrii 134 coroane.

Mureșanul.

Vacile și bivolițele de lapte.

Cunoașterea unei vaci bună de lapte.

Vacile de lapte nu sunt alt-ceva, de cât un capital fix, de la care luăm zilnic dobânda. Cu cât vom lua mai mult lapte și într'un timp mai îndelungat, cu atât câștigul va fi mai mare. De aceea este neapărată trebuință să ne alegem o vacă bună de lapte, ca ast-fel să fim siguri, că nu vom perde.

Iată dar condițiunile ce trebne să îndeplinească o vacă bună de lapte:

Să fie dintr'un neam recunoscut de toată lumea, că dă mult lapte.

Să căutăm a fi sănătoasă și aceea se cunoaște după umiditatea botului, părul este moale și lustruit, pielea nu este moale și lipită de coaste, vita tușește, are poftă de mâncare, privirea să nu fie stinsă, ci vioaie și pretinoasă.

Capul mic, coarnele limpezi, nu cojite și subțiri, urechile mai mult mari, părul din năuntrul lor să fie rar și mătăsoș. Cu cât în ureche vom găsi mai mult clei (cerumen), cu atât vaca va avea lapte mult și untos.

Gâtul subțire.

Pântecile mari și partea dinapoi, adevă șoldurile și basinel, cât se poate de largi, ne arată, că poate făta cu înlesnire și va avea un uger dezvoltat. Coadă nu tocmai lungă și terminată cu un mănunchi de peri la vârf, moi la pipăit.

O vacă slabă și colțuroasă (nu înțeleg rău îngrijită și nemâncată) este mai bună de lapte, ca o vacă grasă și rotundă la corp.

Pielea moale, unsuroasă și încărcată de mătreață este un bun semn, părul mic moale și unsuros, asemenea.

Picioarele subțiri și nu lungi. Cele de pe urmă să fie cât mai răzghinate, căci ne arată, că ugerul și și basinel vor fi mari.

O vacă bună de lapte se mai cunoaște și după uger. Cu cât ugerul va fi mai mare, cu atât ne va da mai mult lapte; dar să băgăm de seamă ca după muls să nu rămăe tare, ci afinat. Pielea ugerului să fie subțire, moale, cu peri fini și mătăsoși. Sfircurile groase și bine implintate, cele dinainte mai apropiate, unele de altele ca cele dinapoi. Ugerul să se întindă mult spre pântece, să nu cadă în jos ca o traistă.

În totdeauna să mulgem vita, ca să ne încredințăm, dacă canalul pe unde ese laptele este sau nu astupat.

Ugerul să fie brăzdat de o mulțime de vine umflate de sânge, iar cătră partea dinainte să se aleagă alte doua mari vine care să meargă

șarpuind cătră coșul pieptului, în care pătrunde. La locul unde intră aceste două vine, se găsesc două găuri numite fântâni de lapte, care vor fi cu atât mai largi, cu cât vaca va da mai mult lapte; lărgimea lor se încearcă cu buricul degetului arătător.

Se știe că vacile au și sfircuri mai mici, numite sfircuri suplimentare, aceasta este un semn că vaca dă mult lapte.

Virtețile de păr, resperi (ecuson) sau oglinda laptelui, care se văd dindărătul ugerului, este un semn bun.

Colorarea gălbue a pielii ar fi un semn, că laptele este untos, de asemenea unirea mai multor papile din gură, (niște sfircuri) se crede, că este semnul unei vaci bună de lapte.

Cunoașterea unei bivolițe bună de lapte.

Cea dintâi condițiune, în alegerea unei bivolițe de lapte, e să fie blândă, nu sperioasă sau cu năluc. Privirea să fie liniștită. În sfârșit cam aceleași semne ca la vacă: șolduri depărtate, uscățivă, peri rari, piele moale, ugerul dezvoltat, sfircuri groase și lungi. Fântânele de lapte largi, sfircuri suplimentare, iar între uger și fătătoare să se găsească două umflături așezate una în fața alteia pe perineu, de diferite mărimi, numite: țifini de lapte, care se găsesc numai la bivolițele bune de lapte.

Popescu-Daja.

medic veterinar primar al orașului Ploesti.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor respons. interim.: Victor Branisce

„Sirolin Roche“ după părerea medicilor vestiți s'a dovedit ca foarte folositor și cu efect în cazuri de slăbiciune. Escită apetitul, întărește corpul, de aceea se recomanda celor recovalescenți și anemici.

Vindecarea deplină a bólelor secrete.

Să nu pregete nimeni într'o cestiune atât de gingașe a se presenta odată în persoană, pentru ca cu ajutorul instrumentelor speciale aduse din streinătate poți afla punctual locul, cauza, răspândirea și starea bólei, orî cât de adânc ar fi bóla înrădăcinată în organism. Pe baza acestei esaminări poți cu siguranță afla și calea, pe care ajungi la vindecarea rului, ceea-ce fie-care o poate face acasă fără de a-și împiedeca ocupațiunile. Decă cine-va nu poate veni în persoană, atunci se-și descrie bóla cu deamănuntul și după oe va fi esaminată, va primi deslușirile de lipsă și leacurile trebuincioase pe lângă ținerea în cel mai mare secret. În scrisore pune marcă de răspuns. După încheierea curei, scrisorile se ard séu la cerere espresă se retrimit.

Un astfel de lecuritor și curățitor e institutul special al d-rului Palóc, medic de spital (Budapesta VII Kerepesi-út 10) unde cu bună voință și conștientitate capătă orî cine (bărbat sau femeie) deslușiri asupra vieții seculare, unde i-se curăță sângele bolnav, nervii i-se întăresc, trupul întreg se eliberează de bóla și suflul de chinuri.

Fără conturbarea ocupațiunilor dîlnice Dr. Palóc vindecă de ani de zile cu siguranță, repede și din fundament cu metodel séu propriu de vindecare și casurile cele mai neglijate, bólele de besică, de țeve, de testicule, de șira spinărei, de nervi, urmările onaniei și ale sifilisului, bóla albă, bóle de sânge, de piele și tóte bólele ce se țin de organele seculare femeesci. Pentru femei e sală de așteptare și intrare separată. Consultațiunile le dá însuși Dr. Palóc de la 10 ore în. a. până la 6 ore séra (Duminecă până la 12 ore la amiață).

Adresa Dr. Palóc, medic de spital, Budapesta VII, Kerepesi-út 10.

Corsete franțuzești și corsete pentru dame în poziție, specialități de bandaje pentru stomac, pântece, gradhalter cu prețuri ieftine se capătă la Rappaport B. Strada Porții Nr 16 etajul I.

Cărți potrivite ca premii pentru școlari

afătoare la Librăria A. Mureșianu:

Becescu: „Stefan cel mare“	Cor.	—50
Coatu: „Din viața țărănească“	„	1-50
Coșbuc: „Fire de tort“	„	2-50
„Povestea unei coroane de oțel“	„	1-50
„Sacontala“ Traducere liberă după Calidasa	„	5—
„Cântec de vitejie“	„	1—
Cujbă: „Povestiri din copilărie“	„	2—
Caragiali: „Note și schițe“	„	2—
Al. Florini: „Povești populare“	„	2—
Iosif: „A fost odată“	„	1—
S. Nădejde: „Robia Banului“	„	2—
„Patimi“	„	2—
Smara: „Corbul cu pene de aur“	„	2-50
Speranță: Teatrul sâtesc „Mireasa“	„	—50
„Curcanii“	„	—50
„Lângă Pământ“	„	—50
Tănăsescu: „Teatru de școală“	„	1—
Slavici: „Manea“	„	2-50
A. O. Maior: „Biblioteca copiilor“ vol. I. și II. à	„	1-60
Elena Farago: „Versuri“	„	1-50
Bolcaș: „Năvăliri barbare“	„	1—
Ciocărlan: „Traiul nostru“	„	1-50
H. Petrescu: Maxim Gorki nuvele	„	1—
Ciura: „Icoane“	„	1-20
Stelian Rusu: „Foiletoane“	„	1—
Bârsan Z.: „Ramuri“	„	2—
Bontescu: „Ego“	„	1-50
Carmen Silva: „Valuri alinate“	„	1-50
Moruzi: „Rușii și Românii“	„	1-50
Răznovanul: „Popasuri vânătoarești“	„	1-50
Iorga: „Negotul și meșteșugul“	„	2-50
„Biblioteca scriitorilor români“	„	1-50
Bârsan: „Visuri de noroc“	„	2—
Negoescu: „Fabule și fabuliști“	„	1-25
Slavici: „Vatră părăsită“	„	2—
„Din bătrâni“	„	2-50
Sandru Aldea: „Două neamuri“	„	1-50
Ranelli: „Epigrame“	„	1-50
Mera: „Din lumea basmelor“	„	3-50
Cioflec: „Doamne ajutăne“	„	1-50
Sadoveanu: „Mormântul unui copil“	„	2—
„La noi în Vișoară“	„	2—
Urechia: „In Bucureci“	„	1-50
Dauș: „Doamna Oltea“ teatru	„	1—
Alexandri: „Poesii“	„	1-50
„Teatru vol. I. II. I.I. și IV. à	„	1-50
„Proză“ opere compl.“	„	1-50
Alexandrescu: „Versuri și proză“	„	1-25
Bolintineanu D.: „Opere compl.“	„	1-50
Creangă: „Opere complete“	„	1-50
Eminescu: „Literatura populară“	„	1-50
„Geniu pustiu“	„	2—
„Scrieri politice și literare“	„	2—
Filimon: „Ciocoi vechi și noi“	„	1-50
Negruzzi: „Opere complete“	„	1-50
Odobescu: „Opere complete“	„	1-50
Bratescu Voinești: „Nuvele și schițe“	„	1-50
Beldiceanu: „Chipuri de la mahala“	„	1-50
Boureanu: Povestiri din copil.	„	1-50
Cunțan Maria: „Poesii“	„	1-25
Chendi Ilarie: „Preludii“	„	2-50
„Fragmente“	„	2-50
Delatissima: „100 bazme“	„	2-50
Gârlean Emilgar:	„	1-50
Flamarion: „Tainele cerului“	„	1-50
Goran Ion:	„	1-50
Genlis: „Povestiri morale pentru tinerime“	„	1-50
Grigorovitz: „Chipuri și graiuri din Bucovina“	„	2-50
Hodoș Constanța „Frumos“	„	1-50
Iorga: „Istoria Românilor în chipuri și icoane“	„	2—
„Gânduri și sfaturi“	„	1-50
„Neamul românesc în Bucovina“	„	1-50

Cursul la bursa din Viena.

Din 13 Iunie n. 1907.

Renta ung. de aur 4%	110 85
Renta de corone ung. 4%	93.15
Impr. căl. fer. ung. în aur 3 1/2%	82.—
Impr. căl. fer. ung. în argint 4%	92.75
Bonuri rurale croate-slavone	96.—
Impr. ung. cu premii	190.—
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	143.75
Renta de hârtie austr. 4 1/10	97.40
Renta de argint austr. 4 1/10	97 35
Renta de aur austr. 4%	116.10

Renta de corone austr. 4%	97 45
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	87.60
Losuri din 1860	149 75
Acțiї de-ale Băncii ung. de credit	1760.—
Acțiї de-ale Băncii austr. de credit	749 —
Acțiї de-ale Băncii austro-ung.	648,25
Napoleondori.	19 82
Mărci imperiale germane	117.65 1/2
London vista	240 05
Paris vista	95.90
Note italiene.	95 55

Cursul pieței Brașov

Din 14 Iunie n. 1907.

Bancnote rom. Cmp. 18.96	Vënd.	19 —
Argint român	18.80	18.84
Lire turcesci	21.50	21.60
Seris. fonc. Albine 5%	100.—	101.—
Ruble Rusesci	2.53	2.58
Napoleondori.	18.94	19.—
Galbeni	11.20	11.45
Mărci germane	117.20	117 30

Economilor!

Înainte de a lua un împrumut cereți prospect gratuit dela:

Întreprindere de credit și comerț în VERSEȚ (Versecz).

Împrumuturi ipotecare cu

pe restimp de 10—70 de ani.

Capitalul restant — sau și numai părți din capital — să poate ori și când replăti. După capitalele replătite nu să mai solvesc camete, deci un împrumut incheiat chiar pe 70 de ani se poate achita d. p. și numai în 10 ani. E consult a lua împrumutul pe durată lungă, căci fiind ratele obligatoare mai mici sunt chiar și în ani cu recolta slabă ușor de solvit, iar în anii cu belșug se pot solvi părți mai mari din capital

Prin „OMNIA“ se pot procura și cele mai bune mașini de treierat, precum și ori ce fel de mașini economice și motoare.

Tot la „OMNIA“ se primesc și asigurări de viață și de înzestrare.

Agenti harnici primim în toate comunele.

Epistolele fără marea pentru răspuns nu le resolvăm.

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 14 Iunie 1907

Măsura seu greutatea	Calitatea.	Valuta în	
		Kor.	fil
1 H. L.	Grâul cel mai frumos.	17	—
„	Grâu mijlociu	16	—
„	Grâu mai slab	15	—
„	Grâu amestecat	14	—
„	Săcară frumoasă.	14	—
„	Săcară mijlocie.	13	—
„	Orz frumos	12	—
„	Orz mijlociu.	11	—
„	Ovės frumos.	9	—
„	Ovės mijlociu	8	—
„	Cucuruz	11	—
„	Mălaiu (meiū)	14	—
„	Mazăre.	22	—
„	Lințe	60	—
„	Fasole	18	—
„	Sămēntă de in	20	—
„	Sămēntă de cânepă	19	—
„	Cartofi.	3	—
„	Măzărache.	—	—
1 kilă	Carne de vită	1	28
„	Carne de porc	1	36
„	Carne de berbec.	—	—
100 kil.	Sēu de vită prospēt.	40	—
„	Sēu de vită topit.	62	—

Cântarea înaltă sufletul!

George Dima: Cele mai frumoase compoziții de caracter bisericesc și lumesc pentru cântare și pian, coruri mixte și de bărbați etc. ale acestui măiestru al muzicii au apărut la H. ZEIDNER în Brașov. Catalog gratuit! În aceeași librărie este un sortiment bogat de cărți literare românești, de utensilii pentru scris și desen, deposit de hârtie, și despre aceste se află catalog, care se trimite gratuit.

(2805,9—52.)

La croitoria universală

Sibiu, Strada Cisnădiei 32

Se pregătesc tot-felul de vestminte, civile și militare, ca: fracuri, jachete, sacouri, pardesiuri, baltoane, pelerine moderne, uniforme pentru ofițeri și voluntari, haine de teatru cum și jachete de dame. — Asemenea confecționez

REVERENZI

în mod foarte solid, asupra cărora îmi permit a atrage atențiunea onor. domni preoți și candidați de preoți. — Comande urgente se pot efectua și în timp de 24 oare. — Pregătirea primită în cursul de croitorie din Viena, pe care l'am absolvat cu succes, apoi praxa de mai mulți ani câștigată în diferite ateliere din Viena și Budapesta îmi dă posibilitatea de a satisface pe onorabili mei mușterii atât prin o croială elegantă cât și prin executare întru toate corespuzătoare.

Rugând onoratul public român pentru binevoitorul sprigin prin comandare de haine, semnez

cu toată stima

IOAN PETRAȘCU,
croitor.

(2367,9—8.)

P. Canon Antwerpen

Lange Herrenthalsche Straat 23.

Expedient de pasageri

concesionat de guvernul reg. belgian cu cautiune de franci 40,000.

Expediez pasageri la NEW-YORK & Canada Nordamerica și Sudamerica

precum și la toate locurile din lume

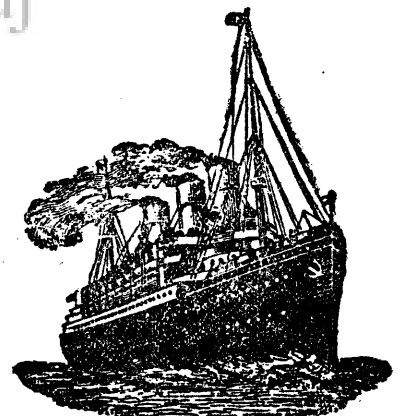
Direct cu Vapoare de postă Clasa primă, cu prețuri foarte ieftine.

Mâncare și serviciu escelent pe Vapor

Informații despre Nordamerica și Canada la dorință, se comunică cu plăcere.

P. CANON ANTWERPEN, Lange Herrenthalsche Straat 23.

Descriere despre CANADA la cerere se trimite gratis și franco.

Droguerie medicinală

a lui

C. H. NEUSTÄDTER,
BRAȘOV, Strada Porții Nr. 15 (Casele Altstadt).

Magazinul cel mai bogat și bine asortat în Brașov:

Rum Jamaica

veritabil cel mai fin.

Cognac

veritabil franțuzesc și unguresc.

VIN Malaga și Sherry.

Esențe de Rum și Licher

96 % spirt de vin. Diferite soiuri de **CEAI.**

Articole de toaletă:

Săpunuri de toaletă, Parfumerie, Eau de cologne, Pudră, Pomadă, Cremă, Pastă pentru dinți, Apa de gură, precum și articoli pentru cultivarea pielii, fabricat strein și indigen. Asortiment bogat, se capătă cu preț foarte ieftin la

G. EITEL,
Strada Vămei 18.

Produsele Fabricii de mărfuri argiloase din Cristian (țevi de piatră și articole Chamotte) se află de vânzare cu prețuri originale numai în **Depositul din Brașovul-vechiu, Strada lungă Nr. 35, care s'a deschis din 1 Maiu.** (2848. 11-39)

Zizinul (Zajzon) băi calde și reci, feruginoase și iodferuginoase,

renumit prin frumusețile sale naturale, este una din comunele Săcelelor în comit. Brașov. Stațiunile mai apropiate de C. F. R. Brașov și „Deresztye-Hétfalu“ de unde Motor și Omnibus în timp de 1¼ oare duc deadreptul în localul băilor pentru 70 fil.

Postă, Telagraf. Telefon, Medic și farmacie în loc.

Băile sunt într'un ținut păduros, frumos și cu minunate locuri de excursiune, cum sunt: romantica vale a Zizinului, Csukás-ul, Peatra-mare, Dealul studenților (Schuller), Buceciu, Peatra-Craiului (Königstein), pasurile: Buzău, Șanț (O. Sâncz), Timiș, Bran; comunele: Predeal, Azuga, Bușteni, Sinaia, București, Constanța, port și băi de mare, care dela Zizin se află la distanță de 12 oare în marginea Mării negre. Apoi la băile dela Kovaszna, Mátrás, Előpatak, Tusnád, peștera cu puioasă dela Torja și lacul „Sfintei Ana“.

Prețuri ieftine. 300 odăi mobilate în hotel, vile și case private pentru întreg sezonul cu 40-200 coroane. Alimentarea zilnic dela 2 cor. 40 fileri în sus.

Piață ieftină. Distracție: zilnic de 2-ori muzică, tennis, aparate de gimnastică, popice etc.

Taxa băilor dela 30-100 fileri. Sunt băi calde și reci iodferuginoase, basine din beton pentru înot deosebit bărbați și femei. Favor pentru scăldători. Taxa de sezon dela 4-12 ani 2 cor., de aci în sus 4 cor.

După analiza profes. universitar Dr. Lengyel Béta apa iodoasă întru toate să potrivește cu cea din Ems, Gleichenberg și Niederelster, iar cea feruginoasă cu cea din Bartfa (Bartfeld). Ca conținut de fer întrece apele din Spaa, Pyrmont, Franzensbad și Marienbad, concurează cu cea din Rohitsch.

Sezonul durează dela 15 Iunie până la 15 Septembrie.

Cu informații mai detaliate servește

Sipos János,

notar comunal în Cernat (Săcele).

Picături pentru ușurarea vânturilor și cărceilor

Bibergeiltropfen

Un medicament de casă probat încă din anul 1844, care escitează pofta de mâncare și promovează mistuirea.

Prețul unei sticle 1 cor.

Se trimite numai 2 sticle cu rambursă de 2 coroane 50 bani.

Comandă a se adresa:

JULIUS BITTNER'S Apotheke in Gloggnitz

(2775,8-25.)

Niederösterreich.

Institut indigen. Banca de asigurare

„TRANSILVANIA“ din Sibiu

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune, edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru casul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de studii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **94,975.294 cor.**

Capital asigurat asupra vieții: **9,239.195 coroane.**

Dela întemeiere institutul a solvit: pentru despăg. de incendii **4.295.120-15 c.**, pt. capitale asig. pe viață **3.760.810-21 c.**

Oferte și informațiuni se pot primi dela: Direcțiunea în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 etagiul I. curtea I, și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mari.

Carol F. Jickeli, Sibiu. (La coasa de aur).

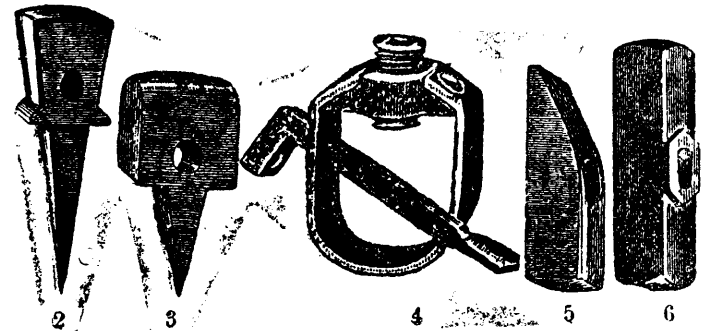
Coase: Lungimea 70 75 80 85 90 cm.
1 bucată C. 1-60, 1-60, 1-60, 2-2-

Pentru fiecare bucată garantez. Adecă eu schimb orice coasă provă-zută cu semnul **CFJ** care nu ar corespunde, chiar și atunci, când ea a fost bătută și întrebuințată. Economilor le pot recomanda cu cea mai mare încredere coasa aceasta. În decursul anilor s'a sporit foarte tare numărul coaselor vândute.

La cumpărare de 10 bucăți se dă o bucată pe deasupra!

La cerere se dă gratis, și dacă nu se comandă coase „Povățitorul Economilor“ editat de mine.

Carol F. Jickeli, Sibiu. (La coasa de aur).

Nicovale pt. coase

Forma fig. 2 3
1 buc. Cor. -96, -85

Ciocane pentru coase

Fig. 5 à 250 300 Fig. 6 à 300 grame
1 buc. C. -86, -90 1-

Țiitoare

de coase,
Nr. 4 1 buc.
C. -18.

Magazin de încălțăminte

ALFRED IPSEN

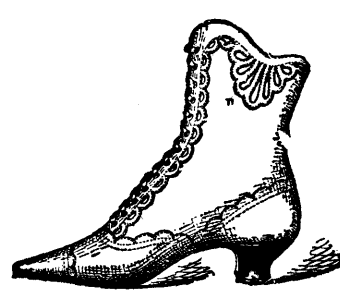
Brașov, Strada Vămei 36, vis-à-vis de Cafeneaua Transilvania (Halta Tramvaiului.)

Mare asortiment și deposit bogat de Ghete pentru stradă, Sport, de lucru și de lux, potrivite după picior și cu prețuri foarte ieftine.

Specialitate: Ghete fine cu sic lucrata după măsura și metod ortopedic. — La comande de afară ajunge trimiterea unei ghete vechi ca măsură.

Reparaturi

se fac prompt și ieftin.

(2817,7-4)

IOSIF NAGY,

BRAȘOV, Calea Gărei (lângă Ramificația Tramvaiului).

Are onorea a recomanda On. Public

Atelierul său de cioplitorie de piatră

și marele deposit de Monumente sepulcrale de marmoră din streinătațe și indigenă, lucrata fin și durabil. Esecutare de mobile din table de marmoră. Deposit de Granit, Syemit, Labrador, Andesyt și petri de năsip durabile. Monumente, care se capătă dela 20 cor. până la 2000 cor. Nicăiri nu se pôte procura mai ieftine, fiind din mâna primă.

Iau în antreprisă ori-ce fel de lucru de cioplit piatră la zidiri.

În cas de trebuință a se adresa direct, fără mijlocire de agenți, prin aceasta să face multă economie.

(8-0)